Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 128 (17851) | 1988 оной июниин 2, четверг | Сэн 3 мүн.

СОВЕТ-АМЕРИКАН ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой, США-гай Президент Р. Рейганэй хоорондохи хөөрэлдөөнүүд майн 30-да Кремлиин Ехэ ордоной Екатерининскэ зал соо болобо.

Совет талаһаа — КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. А. Громыко, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Э. А. Шеварднадзе, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь А. Н. Яковлев, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй оборонын министр Д. Т. Язов, КПСС-эй ЦК-гай секретарь А. Ф. Добрынин, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагша А. С. Черняев, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо А. А. Бессмертных, СССР-һээ США-да байдаг элшэн сайд Ю. В. Дубинин;

американ талаһаа — США-гай түрэнэй секретарь Дж. Шульц, США-гай оборонын министр Ф. Карлуччи, Сагаан байшангай хүдэлмэрилэгшэдэй аппарадые хүтэлбэрилэгшэ Г. Бейкер, национальна аюулгүйе сахиха талаар США-гай Президентын туһалагша К. Пауэлл, онсо даалгабринуудай талаар элшэн сайд, бүү зэбсэгүүдые хинаха асуудалнуудаар США-гай Президентын ба түрэнэй секретариин тусхай советник Л. Нитце, бүү зэбсэгүүдые хинаха асуудалнуудаар США-гай Президентын ба түрэнэй секретариин тусхай советник, элшэн сайд Э. Рауни, США-һаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд Дж. Мэтлок, Европын ба Канадын хэрэгүүдэй талаар түрэнэй секретариин орлогшо Р. Риджуэй хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадаба.

(ТАСС).

ДЭЭДЭ ТУШААЛТА ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭДЭЙ УУЛЗАЛГАНУУД ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

Москвада боложо байһан уулзалга дээрэ тогтоогдоһон заншалай ёһоор, майн 31-дэ эзлжэзэтэ уулзалгынгаа урда тээ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев, США-гай Президент Р. Рейган журналистнуудай асуудалнуудта хариусаба.

Удаань Кремльдэхи хүдэлмэриин кабинет соо СССР-эй болон США-гай хүтэлбэрилэгшэд нюур нюураараа хөөрэлдэһэн байгаа.

* * *

Энэ үдэр Кремлиин Ехэ ордонгой Улаан гостина соо совет-американ документнүүдтэ гар табилга болобо.

Совет талаһаа — нухэд М. С. Горбачев, А. А. Громыко, Э. А. Шеварднадзе, А. Н. Яковлев, Д. Т. Язов, А. Ф. Добрынин болон бусад тусхай тушаалтад;

американ талаһаа — США-гай Президент Р. Рейган, США-гай түрэнэй секретарь Дж. Шульц, США-гай Президенттэй хамта ябаһан бусад тусхай тушаалтад гар табилгын баяр ёһололой үедэ байгаа.

* * *

СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын тусхай байшан совет-американ хэдэн документнүүдтэ мүн лэ гар табигдаа.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой болон Р. М. Горбачевагай хүндэлэлдэ США-гай Президент Р. Рейганэй болон Н. Рейганэй үмэнэһөө Москвадахи США-гай элшэн сайдай байшан соо сайлалга хэгдэбэ.

Совет талаһаа — М. С. Горбачев һамгантаяа, А. А. Громыко һамгантаяа, Н. И. Рыжков һамгантаяа, Л. Н. Зайков, Е. К. Лигачев, Э. А. Шеварднадзе, А. Н. Яковлев. Ю. Д. Маслюков, Г. П. Разумовский, Д. Т. Язов, А. Ф. Добрынин, хэдэн министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд сайлалгада хабаадаа.

* * *

Р. Рейган, М. С. Горбачев үгэ хэлэбэ.

Р. Рейганэй гуйлтаар М. С. Горбачев тэрээнтэй хамта Кремль соогуур, Улаан талмай дээгүүр сэнгэбэ. Тэрэ Улаан талмайн түүхэтэй Президентые танилсуулһан, тэрээндэ хабаатай үйлэ хэрэгүүд тухай хөөрэһэн байгаа. Совет хүнүүдтэй, гадаадын аяншалагшадтай хөөрэлдэбэ. Совет-американ дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалгада хабаадагшадта москвагайхид, ниислэл хотын айлшад амжалтануудые хүсөөд, аюулгүй байдалтай дэлхэйе байгуулхын түлөө, хөөр талын харилсаае һайжаруулхын түлөө замда саашадаашье алхам хэхьень хүсэбэ.

* * *

Р. Рейган зохёохы интеллигенциин түлөөлэгшэдтэй Литературнуудай түбэй байшан соо уулзаба.

СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной празлениин нэгэдэхи секретарь В. Карпов хүндэтэ айлшанаа амаршалһан байгаа.

Үдэһөө хойшо Р. Рейган Москвагай Ленинскэ хаданууддтахи түрэнэй университедтэ хүрэбэ. Актова зал соо тэрэ ороной энэ үдэ дээдэ һургуулиин студентнэрэй, башанарай урда үгэ хэлээ. США-гай болон СССР-эй хоорондохи харилсаанай темэдэ Президент ехэ анхаралаа хандуулба. Энэрхы һайхан сэдьхэлэй ба соёлой холбоо барисаагаа хүгжөөхын түлөө, хоёр ороной залуушуулай хоорондо бүри нягта холбоо барисаа тогтоохын түлөө һанамжануудаа хэлээ. Удаань тэрэ студентнэрэй асуудалнуудта хариусаба.

(ТАСС).

ҮГЭЕЭ ОЙЛГОЛСОЛГЫЕ БЭХИЖҮҮЛХЭ

М. С. Горбачевой, Р. Рейганэй хоорондо Москвада боложо байһан уулзалгануудай, хөөрэлдөөнүүдэй хойноһоо совет хүнүүд ехэ анхаралтайгаар адаглана. Манай хоёр ороной хоорондохи үгээ ойлголсолгые бэхижүүлхэ талаар хоёр түрэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй гаргажа байһан хүсэлэл ороллогонуудые дэмжэхэдээ, ерээдүйдэ амгалан тайбан байдалые, хүн түрэлтэнэй бүхы тол шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ харилсаа холбоогоо үргэдхэлгые тэдэнэр мүнөө боложо байһан уулзалгатай холбоно гэжэ ТАСС-ай корреспондентнүүдэй хэлэһэн хөөрэлдөөнүүд элирхэйлэн гэршэлнэ.

«Наратай сэлмэг уларилда хангал һайхан сэсэгүүд задаран һалбардаг, амгалан тайбан байдалда хүнэй бэлиг шадабари дээшэлдэг»,— гэһэн арадай сэсэн мэргэн үгөөр Казахай онкологиин ба радиологиин эрдэм-шэнжэлэлгын институдай профессор, Элүүрые хамгаалгын бүхэдэлхэйн эмхиин эксперт Н. Колычев хөөрөөгөө эхилбэ. Уласхоорондын оршон байдалай түни түбшэн байхадань лэ хүн зон эбтэй эетэй байдаг, тэдэнэй һуудал байдал улам болбосон һайн байдаг гээшэ. М. Шнейдерман, Д. Фраумени гэхэ мэтын элитэ ехэ американ эрдэмтэдтэй хамта хүдэлһэн хүм. Эрдэм ухаанай мэдээсэлнүүдые хубаалдадаг, нэгэ нэгэнэйнгээ хүдэлмэритэй танилсадаг һэмди. Тиихэдэ хоёр ороной онкологуудай харилсаан хорон хабдар үбшэнэй нюусануудые шэнжэлэн тайлбарилха хэрэгтэ ехэ алхам хэхэ арга олгоно. Гэбэшье «хүйтэн дайнай» һэбшээн эрдэмтэдэй хоорондохи харилсаа холбоое һуларуулһан юм. Мүнөө тэдэниие хүгжөөхын тула шэнэ арга боломжонууд нээгдэжэ байна.

Харилсаа холбоое үргэдхэлгэ замбуулинай дайдые амгалан тайбанаар ашаглаха арга олгохо ёһотой гэжэ Бакугай Замбуулинай шэнжэлгэнүүдэй эрдэмэй-үйлэдбэриин нэгэдэлэй генеральна директор профессор Т. Исмаилов тоолоно. Марс тээшэ ниидэлгын советамериканай проектын бэелүүлэгдэхэ аргатай байһаниинь хүнүүдэй ухаан бодолые гайхуулна. Нэгэдэлэй мэргэжэлтэй «Интеркосмосой» программын үндэһөөр социалис оронуудай адли мэргэжэлтэдтээ эдэбхитэйгээр харилсан ажаллана. Франциин астрофизическэ шэнжэлгэнүүдэй национальна түбтэй хамтын шэнжэлгэнүүдые хэлгын дүй дүршэлтэй болонхойбди. «Союз-Апполон» гэжэ программаар совет-американ хамтын ниидэлгын хэгдэһые хүн зон бултадаа һанана ёһотой. Замбуулинай дайдые амгалан тайбан зорилготойгоор хэрэглэхэ талаар совет программануудай шэглүүлэгдэнхэй байһые иимэ харилсаан үшөө дахин батална. Арбан табан жэлэй урда тээ академик А. П. Виноградовай хүтэлбэри доро США-гайЕхэнуурнуудые, мүн Каспиин болон бусад далайнуудые бузарлалгаһаа арюудхан сэбэрлэхэ талаар американ адли мэргэжэлтэдтээ хамта хүдэлмэри рондохи харилсаа холбоое һуларуулһан юм. Мүнөө тэдэниие хүгжөөхын тула шэнэ арга боломжонууд нээгдэжэ байна.

Харилсаа холбоое үргэдхэлгэ замбуулинай дайдые амгалан тайбанаар ашаглаха арга олгохо ёһотой гэжэ Бакугай Замбуулинай шэнжэлгэнүүдэй эрдэмэй-үйлэдбэриин нэгэдэлэй генеральна директор профессор Т. Исмаилов тоолоно. Марс тээшэ ниидэлгын советамериканай проектын бэелүүлэгдэхэ аргатай байһаниинь хүнүүдэй ухаан бодолые гайхуулна. Нэгэдэлэй мэргэжэлтэй «Интеркосмосой» программын үндэһөөр социалис оронуудай адли мэргэжэлтэдтээ эдэбхитэйгээр харилсан ажаллана. Франциин астрофизическэ шэнжэлгэнүүдэй национальна түбтэй хамтын шэнжэлгэнүүдые хэлгын дүй дүршэлтэй болонхойбди. «Союз-Апполон» гэжэ программаар совет-американ хамтын ниидэлгын хэгдэһые хүн зон бултадаа һанана ёһотой. Замбуулинай дайдые амгалан тайбан зорилготойгоор хэрэглэхэ талаар совет программануудай шэглүүлэгдэнхэй байһые иимэ харилсаан үшөө дахин батална. Арбан табан жэлэй урда тээ академик А. П. Виноградовай хүтэлбэри доро США-гайЕхэнуурнуудые, мүн Каспиин болон бусад далайнуудые бузарлалгаһаа арюудхан сэбэрлэхэ талаар американ адли мэргэжэлтэдтээ хамта хүдэлмэри ябуулжа эхилээ һэн гэжэ эрдэмтэ хэлэбэ.

СССР-эй болон США-гай хоорондохи худалдаа наймаанай, соёлой холбоо барисаае үргэдхэлгэ ашатай туһатай байна гэжэ Вильнюсэй барилгын-инженернэ институдай продекан, «Вайворикште» («Һолонго») гэжэ залуушуулай клубай президент Л. Римкус хэлэбэ. США-гай хүбүүд, басагад манайда ходо ходо ерэдэг. Социальна ондо ондоо үзэл бодолтой байгаашье һаань, дэлхэйн залуушуулые амгалан байдал хангаха хүсэл ермэлзэл нэгэдүүлнэ. М. С. Горбачевой, Р. Рейганэй уулзалгануудерээдүйдэ амгалан байдал хангаха арга олгохо байна гэжэ үнэн сэхэ американец бүхэн этигэн найдана.

Кремль соо боложо байһан хөөрэлдөөнүүдэй хойноһоо ехэ этигэл найдалтайгаар адаглана гэжэ Ереванай «Армэлектродвигатель» нэгэдэлэй профкомой түрүүлэгшэ В. Саноян-Романова хэлэбэ. Манай үхибүүдэй толгой дээрэ ходоодоо сэлмэг тэнгэриин хүхэржэ байхынь тула бүхы юумэ хэхые американецүүдые уряалнабди. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ эб найрамдалай, гэрэлтэ һайхан ерээдүй байдалай түлөө тэмсэлдэ союзнигууд байгаабди. Эгээл тиимэһээ мүнөөнэй ба ерээдүйн үеэтэн манай арадуудай түүхын эдэ хуудаһануудта хүрэмэ байг лэ.

(ТАСС).

Һанамжануудаа хэлсэбэ

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй оборонын министр, армиин генерал Д. Т. Язов США-гай оборонын министр Ф. Карлуччитай майн 31-дэ СССР-эй Оборонын министерствэдэ уулзаба.

Байгша оной март һарада Берлиндэ министрнүүдэй хоорондо зүбшэн хэлсэгдэнэн асуудалнуудаар, совет-американ дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй хөөрэлдөөнүүдэй үндэһөөр СССР-эй ба США-гай оборонын министрнүүдэй хөөрэлдөөнүүдэй үедэ тэдэнэр һанамжануудаа үргэлжэлүүлһэн байгаа.

Хөөрэлдөөн үнэн сэхэ, бүтэмжэтэй һайн оршон байдалда үнгэрбэ.

(ТАСС).

АМГАЛАН БАЙДАЛ ХАНГАХА ЭРМЭЛЗЭЛ

Амгалан байдал сахиха талаар Днепр мүрэн дээгүүр хэгдэһэн уласхоорондын хоёрдохи аяншалгада хабаадагшад КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевго, США-гай Президент Р. Рейгандэ бэшэг эльгээбэ.

Дундуур ба дүтын зайда хэрэглэгдэхэ ракетэнүүдые усадхаха тухай договорые эсэслэн баталалгаар таанадай уулзалгын эхилһэн тухай мэдээсэлые урма баяртайгаар үгтабабди гэжэ бэшэг соо хэлэгдэнэ. Энэ хадаа хёмороо эүришэлдөөе, хархис үзэл бодолые һайн һайхан хүсэл ермэлзэлэй булижа гараһые, ядерна зэбсэгһээ бүмбэрсэг дэлхэйе сүлөөлхэ талаар түрүүшын бодото алхамай хэгдэһые элирхэйлэн гэршэлһэн алхам болоно гэжэ тоолонобди.

Мүнөө бүмбэрсэг дэлхэй дээрэхи байдал улам түни түбшэн боложо байна. Гэбэшье мүнөө дээрээ айхабтар ехэ бүү зэбсэгүүдые бүрин хүсэдөөр усадхатар, хүн зониие алаха хюдаха зорилготой бусад зэбсэг хэрэгсэлнүүдэй нөөсэнүүдые үгы хэтэр үшөөл ехэ юумэн хэгдэхэ ёһотой гэжэ ойлгонобди.

Энээнэй тула бултадаа бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ ёһотойбди гэжэ бидэ, элдэб үзэл бодолтой, шажан мүргэлтэй, политическэ хараа шэглэлтэй хүнүүд бодомжолнобди.

(ТАСС).

КПСС-эй ЦК-гай Тезисүүдые зүбшэн хэлсэнэбди

ТОДОРХОЙЛОГО ХЭРЭГТЭЙ

Июнь, июль һарануудта ажалһаа гаража ошохо тухай 13 мэдүүлгэ манай цехэй оёдолшодһоо ороод байна. Тэдэнэй гол шалтагааниинь гэхэдэ, гэр байрын асуудал болоно. Түрэнэй предприяти тухай Хуулиин хүсэндөө ороод байбашье, өөһэдынгөө эрхэ хэрэглэжэ шадахагүйһөөмнай, тэрээндэ хуушанайнгаа заншалаар хандажа эхилһэнһээмнай тиимэ хойшолон гарана ха гэжэ һэжэглэнэб. Юуб гэхэдэ, манай хүдэлмэрилэгшэдтэ гэр байра ехэл дуталдана. Гаража ерэхэдээ, мүртэй һайн хамтын байрашье байхагүй. Лазогой үйлсөөр нэгэ муухан модон байра байһан аад, энэ талаар эрилтыемнай хангаха аргагүй байна. Телевизорээр харахада, түбэй газетэнүүдтэшье уншахада, томо предприятинууд өөһэдынгөө олзо оршын диилэнхи хубиие өөһэдтөө үлөөжэ, үйлэдбэриеэ һэргээжэ, социальна асуудалнуудые шиидхэнэ. Харин бидэ тиигэхэ аргагүй байнабди. Манай республикын Нютагай промышленностиин министерство нэгэдэлэймнай олзо оршын аяар 40 процент абаһан аад, үшөө элдэб фоннуудһаамнай хэдэн процент баһал «хир-ана». Жэшээлхэдэ, гэр байрын барилгада 360 мянган түхэригэй хараалагдаһан байхада, 130 мянгыень министерство өөһэдтөө абажархина. Иимэ ябадалые гуримшуулхаар болоо.

Манай предприятида гол түлэб эхэнэрнүүд хүдэлдэг юм. Олонхимнай гэр бүлэтэй. Хоёрдохи халаанда ажалладаг оёдолшоднай орой һүни гэртээ харихадаа, ядалсадаг. Бидэ ажалдаа ерэхэ, бусаха өөһэдын автобусгүйбди. Пассажирска автопредприятитай энээн тухай хэлсэһэмнай, гурбадахи, табадахи, арбан дурбэдэхи маршрудай автобусууд ерэдэг болоһон аад, һүүлэй үедэ ябахаяа болишоо. Тиихэдэнь һүниин харанхыда Банзаровай талмай тээшэ автобусые үрдихэеэ «урилдадагбди».

Эдэ болон бусад асуудалнууд КПСС-эй Советскэ райкомой үдэрэй манай предприятида үнгэргэгдэхэдэ, зүбшэгдөө һэн. Гансашье тэрэ үдэр бэшэ, мүн урда тээнь элдэб томо суглааануд дээрэ хэлэгдэдэг байгаа. Тезд эдэнэймнай миил гоё һайхан зүбшэн хэлсэлгэ болоод дүүрэшэдэгынь харамтай байна. Бодото шиидхэбэри абтанагүй, баталгаһан зарим тогтоол дүүргэгдэнэгүй. Энэ гансашье министерствэдэ бэшэ, мүн партиин райкомдо сэхэ хабаатай. Харахада, яһала һайн хэмжээ ябуулгануудэмхидхэгдэнэн, аад, бодото үрэ дүнгүүдэйнь харагдахагүйдэ, хүн зоной этигэл найдал буурана, һаял хараагдажа эхилһэн эдэбхинь мохоно бшуу.

КПСС-эй Центральна Комитедэй Тезисүүдтэй танилсаад байхадаа, манай эдэ дутагдалнууд өөһэдынгөө бодото шиидхэбэри олохо бээ гэжэ олоной зүгһөө мэдүүлнэб.

Тезисүүдэй табадахи бүлэг соо иигэжэ хэлэгдэнэ: «Партида абахадаа, ажалша коллективэй һанамжые заатагүй хараадаа абаха шухала». Энэ тон зүб. Харин тодорхой найруулгатай байгаа һаань, ажалша коллективэй харюусалга дээшэлхэ һэн гэжэ һанагдана. **Комсомолой зууршалгаар партида эбахадаа, ажалша коллективэй һанамжа хараадаа абаха, Комсомолой һаһанһаа гараһан партийнабэшэ хүниие КПСС-эй гэшүүндэ кандидадаар дэбжүүлһэн гурбан коммунистын зууршалгануудай нэгыень ажалша коллектив үгэхэ ёһотой.** Иимэрхүү тодорхойлого Тезисүүдтэ гү, али КПСС-эй Уставта заатагүй оруулха шухала гэжэ һанамжалнаб.

Л. ПОЗДНЯКОВА,
оёдолой үйлэдбэриин «Туяана» нэгэдэлэй гол предприятиин цеховэ партийна организациин секретарь, мастер.

НЭГЭН ҺАНАЛТАЙГААР

Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ манай нарин сэмбын комбинадай нооһо илгалгын цехэй хүдэлмэришэд Бүхэсоюзна XIX партконференциин хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ жэлэй түрүүшын үдэрһөө эдэбхитэйгээр ороосоод, хэлэһэн үгээ бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тула эршэмтэйгээр ажаллажа байна. Комбинадай олон тоото цехүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ манай коллектив нэгэдэхи һуури эзэлжэ, дамжуулгын Улаан тугые жэлэй эхийнһээ теһалгаряагүй абажа ябана.

Хубилган шэнэдхэлгые бодото ажабайдалда нэбтэрүүлхын тула цехэймнай хүдэлмэришэн бүхэн ороодожо ябана. Өөһэдыгөө өөһэдынгөө олоһон мүнгэ зөөреэр хангаха гуримаар хоёрдохи жэлээ хүдэлнэбди. Хүн бүхэн даажа байһан ажал хэрэгтээ эзэн ёһоор хандажа, бүтээһэн продукцияа голодоһогүйгөөр бүтээхын түлөө эмхидхэлэй, ойлгуулажа ажалшье ехэ хүдэлмэри мандаа ябуулагдаа. Тиимэһээ бригадын гэшүүд халаанай туршада илгаһан нооһоёо голодоһогүйгөөр ябуулха хэрэгтэ онсо анхарал табидаг болонхой. Манай коллектив байгша оной нэгэдэхи кварталай продукци гаргаха түсэбөө 107,7 процентдэ хүргэһэн байна. Цехэй туйлаһан амжалтада Любовь Аносовна Эсмант, Светлана Дмитриевна Логинова гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг нооһо илгашадай бригадын оруулһан хубитань ехэ. Эдэ бэрхэ ажалша коллективүүд халаан бүриингөө даабаринуудые холо үлүүлэн дүүргэжэ, суг хүдэлдэг нүхэдэйнгөө дунда нилээд мэдэжэ болонхой. Жэшээнь, Галина Андреевна Морозовагай даадаг бригадын гэшүүд Бүхэсоюзна XIX партконференциин хүндэлэлдэ дэлгэрһэн бүгэдэ арадай хүдэлөөндэ ролсоходоо, даабариһаа гадуур шанарые 2 процентээр дээшэлүүлхэ уялгаяа эрхимээр, һайнаар бэелүүлнэ.

Бүхэсоюзна XIX партконференцидэ КПСС-эй Центральна Комитедэй Тезисүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ зорюулагдаһан партийна нээмэл суглаан үржэдэр эдэбхи үүсхэлтэйгээр үнгэрбэ. Цехэймнай коммунистнууд болон хүдэлмэришэд хэблэлдэ тунхаглагдаһан Тезисүүдтэй танилсаад байхадаа, энэ шухала документые бүримүһэн һайшаан дэмжэжэ байһанаа нэгэн һаналтайгаар мэдүүлээ. Бүхэсоюзна XIX партконференцидэ КПСС-эй ЦК-гай Тезисүүдэй 5-дахи бүлэгтэ иимэ дурадхал оруулагдаба:

КПСС-эй гэшүүндэ кандидадаар абтаха хүнэй мэдүүлгэ партийна эхин организацида табигдахаһаа урид нэн түрүүн суг хүдэлдэг нүхэдынь өөһэдынгөө суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, энэ талаар коллективэйнгээ һанамжа хэлэхэ шухала. Партиин зэргые олошоруулха талаар ябуулагдадаг хүдэлмэри бүри гуримшуулагдаха.

В. ЦЫБИКОВА,
нарин сэмбын комбинадай нооһо илгалгын цехэй партийна организациин секретарь.

ЭЭ АЛХАМ БОЛОГ ЛЭ!

...ндал хамгаалгын ...республиканска ко... ...н. Эб найрамдалай ...спубликанска от... ...огдэмэл пленум ...убилган шэнэдхэл... ...республиканска ко... ...болон отделениин ...ри үүргэ, зорилго... ...гһэн асуудал зүб... ...н. Элидхэл зүбшэн ...10 хүн эдэбхитэй... ...ажа, энэ талаар ...удалмэри тухайгаа ...гтэб. Эб найрамда... ...ндэ эдэбхитэйгээр ...а саашадаашье энэ ...аа бүри эршэтэй... ...дхэ, энэ хэрэгтэ ...хүн зониие хабаа... ...ийгаа нэгэн һаналтай ...удүлээд, сахилгаан ...а сохибо:

Москва, Кремль,
КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. ГОРБАЧЕВТО,
США-гай Президент Рональд РЕЙГАНДЭ.

«Байгалай саана оршодог Буряадай республикада ажаһуудаг бидэ Таанадай хоорондохи хөөрэлдөөнүүдые ехэ анхаралтайгаар адаглажа байнабди. Стратегическэ добтолхы хүсэтэй зэбсэгүүдэй тэн хахадыень хороохо талаар ябуулагдажа байгаа хөөрэлдөөнэй бүтэмжэтэй байхаар Таанадай найдуулгые, манай оронуудай хоорондохи харилсааануудые һайжаруулха хүсэлэл ороллогдыетнай бидэ үнэн сэдьхэлһээ һайшаан дэмжэнэбди. Таанадай ябуулжа байһан энэ шухала хөөрэлдөөнүүд буу зэбсэггүй дэлхэйдэ, хүн түрэлтэнэй аша туһада бэе бэедээ найдаха ба ойлгохо хэрэгтэ шэнэ алхам болог лэ! Американ арадта һайн һайханиие, амгалан тайбаниие хүсэнэбди».

ТОДОРХОЙЛОГО ХЭРЭГТЭЙ

Июнь, июль һарануудта ажалһаа гаража ошохо тухай 13 мэдүүлгэ манай цехэй оёдолшодһоо ороод байна. Тэдэнэй гол шалтагааниинь гэхэдэ, гэр байрын асуудал болоно. Түрэнэй предприяти тухай Хуулиин хүсэндөө ороод байбашье, өөһэдынгөө эрхэ хэрэглэжэ шадахагүйһөөмнай, тэрээндэ хуушанайнгаа заншалаар хандажа эхилһэнһээмнай тиимэ хойшолон гарана ха гэжэ һэжэглэнэб. Юуб гэхэдэ, манай хүдэлмэрилэгшэдтэ гэр байра ехэл дуталдана. Гаража ерэхэдээ, мүртэй һайн хамтын байрашье байхагүй. Лазогой үйлсөөр нэгэ муухан модон байра байһан аад, энэ талаар эрилтыемнай хангаха аргагүй байна. Телевизорээр харахада, түбэй газетэнүүдтэшье уншахада, томо предприятинууд өөһэдынгөө олзо оршын диилэнхи хубиие өөһэдтөө үлөөжэ, үйлэдбэриеэ һэргээжэ, социальна асуудалнуудые шиидхэнэ. Харин бидэ тиигэхэ аргагүй байнабди. Манай республикын Нютагай промышленностиин министерство нэгэдэлэймнай олзо оршын аяар 40 процент абаһан аад, үшөө элдэб фоннуудһаамнай хэдэн процент баһал «хир-ана». Жэшээлхэдэ, гэр байрын барилгада 360 мянган түхэригэй хараалагдаһан байхада, 130 мянгыень министерство өөһэдтөө абажархина. Иимэ ябадалые гуримшуулхаар болоо.

Манай предприятида гол түлэб эхэнэрнүүд хүдэлдэг юм. Олонхимнай гэр бүлэтэй. Хоёрдохи халаанда ажалладаг оёдолшоднай орой һүни гэртээ харихадаа, ядалсадаг. Бидэ ажалдаа ерэхэ, бусаха өөһэдын автобусгүйбди. Пассажирска автопредприятитай энээн тухай хэлсэһэмнай, гурбадахи, табадахи, арбан дурбэдэхи маршрудай автобусууд ерэдэг болоһон аад, һүүлэй үедэ ябахаяа болишоо. Тиихэдэнь һүниин харанхыда Банзаровай талмай тээшэ автобусые үрдихэеэ «урилдадагбди».

Эдэ болон бусад асуудалнууд КПСС-эй Советскэ райкомой үдэрэй манай предприятида үнгэргэгдэхэдэ, зүбшэгдөө һэн. Гансашье тэрэ үдэр бэшэ, мүн урда тээнь элдэб томо суглааануд дээрэ хэлэгдэдэг байгаа. Тезд эдэнэймнай миил гоё һайхан зүбшэн хэлсэлгэ болоод дүүрэшэдэгынь харамтай байна. Бодото шиидхэбэри абтанагүй, баталгаһан зарим тогтоол дүүргэгдэнэгүй. Энэ гансашье министерствэдэ бэшэ, мүн партиин райкомдо сэхэ хабаатай. Харахада, яһала һайн хэмжээ ябуулгануудэмхидхэгдэнэн, аад, бодото үрэ дүнгүүдэйнь харагдахагүйдэ, хүн зоной этигэл найдал буурана, һаял хараагдажа эхилһэн эдэбхинь мохоно бшуу.

КПСС-эй Центральна Комитедэй Тезисүүдтэй танилсаад байхадаа, манай эдэ дутагдалнууд өөһэдынгөө бодото шиидхэбэри олохо бээ гэжэ олоной зүгһөө мэдүүлнэб.

Тезисүүдэй табадахи бүлэг соо иигэжэ хэлэгдэнэ: «Партида абахадаа, ажалша коллективэй һанамжые заатагүй хараадаа абаха шухала». Энэ тон зүб. Харин тодорхой найруулгатай байгаа һаань, ажалша коллективэй харюусалга дээшэлхэ һэн гэжэ һанагдана. **Комсомолой зууршалгаар партида эбахадаа, ажалша коллективэй һанамжа хараадаа абаха, Комсомолой һаһанһаа гараһан партийнабэшэ хүниие КПСС-эй гэшүүндэ кандидадаар дэбжүүлһэн гурбан коммунистын зууршалгануудай нэгыень ажалша коллектив үгэхэ ёһотой.** Иимэрхүү тодорхойлого Тезисүүдтэ гү, али КПСС-эй Уставта заатагүй оруулха шухала гэжэ һанамжалнаб.

Л. ПОЗДНЯКОВА,
оёдолой үйлэдбэриин «Туяана» нэгэдэлэй гол предприятиин цеховэ партийна организациин секретарь, мастер.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ТОДОРХОЙ ХЭМЖЭЭНҮҮДЫЕ АБАХА

Үзэл сурталай ажал ябуулгые саашадань бүри нарижуулан һайжаруулжа, ажалшадай дунда ойлгууламжын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри аша үрэтэйгөөр эмхидхэхэ талаар Хойто-Байгалай районой партийна организаци, коммунистнууд бага бэшэ, эдэбхитэй хүдэлмэри бэелүүлнэ. Ажалша коллективүүд дотор боложо байгаа хубилган шэнэдхэлгын дүй дүршэлые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ асуудалда гол шухала анхарал хандуулагдана. Демократиие улам хүгжөөлгэдэ, олониитэдэ мэдээсэлгые үргэдхэхэ хэрэгтэ районой пропагандистнар, лекторнууд, үзэл сурталай бусад хүдэлмэрилэгшэд бүхы бэлиг шадабаряа элсүүлнэ. Партийна суглаанууд дээрэ, КПСС-эй Северобайкальскын горкомой бюрогой засседани, пленум дээрэ үзэл сурталай хүдэлмэрие һайжаруулха тухай асуудалнууд зубшэн хэлсэгдэжэ, тодорхой шиидхэбэринүүд, хэмжээнүүд абтадаг. Үнгэрһэн жэлэй туршада КПСС-эй Северобайкальскын горкомой пленумуud дээрэ ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгын, лекционно-пропагандистска хүдэлмэри һайжаруулгын шухала асуудалнууд зубшэн хэлсэгдэжэ, тодорхой хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэжэ эхилэнхэй. Политическэ, экономическа талаар эрдэм мэдэсэёз дээшэлүүлдэг, марксистско-ленинскэ теори шудапдаг ажалшад район дотор олон. Эдэнэр үдэшын һуралсалда эрдэм мэдэсэёз дээшэлүүлнэ. Һүүлэй мэдээгээр, район дотор хүдэлгэгдэдэг политическэ гэгээрэлэй 33 кабинет ажалшадай шэнэ бодомжо бүридүүлгэдэ ехэ үүргэ нүлөө үзүүлнэ.

Дүршэл шадабаритай пропагандистнууд болон агитаторнуудые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ горкомой дэргэдэхи марксизм-ленинизмын үдэшын университет ехэ туһа хүргэнэ. Энэ университет дүүргэнэн 107 мэргэжэлтэ ажалшадай дунда хүмүүжүүлгын, ойлгуулаМжын хүдэлмэри аша үрэтэйгөөр, эдэбхитэйгээр ябуулна. Пропагандистнуудай; агитаторнуудай дүршэл шадабарие, эрдэм мэдэсые улам дээшэлүүлхэ хэрэгтэ КПСС-эй Северобайкальскын горкомой парткабинедэй хүдэлмэрилэгшэд ехэ анхарал хандуулна. Тэдэнэр холын һуурин, посёлогуудта ошожо, пропагандистнуудтай, ажалшадтай һонирхолтой уулзалганууде, хөөрэлдөөнүүде үнгэргэдэг болоо. Иимэ уулзалганууд Кичерэ, Шэнэ-Уоян, Северомуйск, Тоннельнэ посёлгуудта үнгэргэгдөө.

— Ажалшадай, пропагандистнуудай, үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй эрдэм мэдэсые дээшэлүүлэнгүйгөөр хүрдадхалгын, хубилган шэнэдхэлгын дүй дүршэлые олоной дунда тараажа, тэрэниие демократическа шэнжэтэй болгохо аргагүй байһаниинь мэдээжэ. Хубилган шэнэдхэлгын үедэ манай обществын түүхые бодото марксистско-ленинскэ теори шудапдаг ажалшад район дотор олон. Эдэнэр үдэшын һуралсалда эрдэм мэдэсэёз дээшэлүүлнэ. Һүүлэй мэдээгээр, район дотор хүдэлгэгдэдэг политическэ гэгээрэлэй 33 кабинет ажалшадай шэнэ бодомжо бүридүүлгэдэ ехэ үүргэ нүлөө үзүүлнэ.

Дүршэл шадабаритай пропагандистнууд болон агитаторнуудые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ горкомой дэргэдэхи марксизм-ленинизмын үдэшын университет ехэ туһа хүргэнэ. Энэ университет дүүргэнэн 107 мэргэжэлтэ ажалшадай дунда хүмүүжүүлгын, ойлгуулаМжын хүдэлмэри аша үрэтэйгөөр, эдэбхитэйгээр ябуулна. Пропагандистнуудай; агитаторнуудай дүршэл шадабарие, эрдэм мэдэсые улам дээшэлүүлхэ хэрэгтэ КПСС-эй Северобайкальскын горкомой парткабинедэй хүдэлмэрилэгшэд ехэ анхарал хандуулна. Тэдэнэр холын һуурин, посёлогуудта ошожо, пропагандистнуудтай, ажалшадтай һонирхолтой уулзалганууде, хөөрэлдөөнүүде үнгэргэдэг болоо. Иимэ уулзалганууд Кичерэ, Шэнэ-Уоян, Северомуйск, Тоннельнэ посёлгуудта үнгэргэгдөө.

— Ажалшадай, пропагандистнуудай, үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй эрдэм мэдэсые дээшэлүүлэнгүйгөөр хүрдадхалгын, хубилган шэнэдхэлгын дүй дүршэлые олоной дунда тараажа, тэрэниие демократическа шэнжэтэй болгохо аргагүй байһаниинь мэдээжэ. Хубилган шэнэдхэлгын үедэ манай обществын түүхые бодото марксистско-ленинскэ теори шудапдаг ажалшад район дотор олон. Эдэнэр үдэшын һуралсалда эрдэм мэдэсэёз дээшэлүүлнэ. Һүүлэй мэдээгээр, район дотор хүдэлгэгдэдэг политическэ гэгээрэлэй 33 кабинет ажалшадай шэнэ бодомжо бүридүүлгэдэ ехэ үүргэ нүлөө үзүүлнэ.

Хурдадхалгын, хубилган шэнэдхэлгын гол шухала зорилго хадаа ажалшадай байдал һуудалые һайжаруулха ябадал мун болоно. Манай стол дээрэ эдеэ хоолой зүйлнүүдэй али зэргэ элбэг байһанһаа, гутал, хубсаһа, хунар, радио болон электро-хэрэгсэлнүүдэй магазинда дутамаггүйгөөр хүдалдагдадаг байһанһаа ехэ юумэн дулдыдана. Северобайкальск хотоһоо холо оршодог Кумора, Хуушан-Уоян, Дээдэ-Заимка болон бусад һууринуудай магазинуудта заримдаа хилээмэн; саахар, тоһон, һайн, таараг хубсаһан үгы байдаг. Эдэ һууринуудай ажалшад районой партийна, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, лекторнуудэй ишэ хаа-яа, жэлдээ нэгэ удаа ерэхэдэнь, хэзээ хилээмэн бии болохоб? Сад-ясли, һургуулийн байшан ууралаар хэзээ дулаасуулагдадаг болохоб? — гэһэн асуудалнуудые табидаг. Тэзд иимэ ушарнуудта үнэн зүрхэнэй хөөрэлдөөн юрэдөөшье болодогүй.

— Бидэ үзэл сурталай хүдэлмэри һайжаруулхынгаа хажуугаар, ажалшадай һуудал байдалай хэрэглэмжэ ханганалгын асуудалнуудые зубөөр шиидхэхэ ёһотойбди. Магазин соо хилээмэн, тоһон, мяханай, һүнэй зүйлнүүд, хубсаһа хунар хододоо бии байха ёһотой. Энэ һайн лекци уншаһанһаа юугээршье дутуугүй,— гэжэ Хойто-Байгалай агропромой парткомой секретарь А. В. Притчин элидхэл туша үгэ хэлэхэдээ мэдүүлбэ.

— Би КПСС-эй Северобайкальскын горкомой гэшүүнби. Бүхы пленумүудэй хүдэлмэридэ хабаадалсадаг, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй; районой түрүү хүдэлмэришэдэй үгэ хэлэхыень тон анхаралтайгаар шагнадаг хүм. Пленум дээрэ гоё һайханаар бидэ үгэ хэлээд, үүдэ гараһаар лэ тэрэнээ мартадаг муутайбди. Бидэ хэлэһэн үгэдөө эзэн байха ёһотойбди. Хубилган шэнэдхэлгын гурим ёһо эрилтэнүүд бидэниие, коммунистнуудые; үнэн сэхэ байхыемнай һургана. Манай «Нижнеангарсктрансстрой» трестын хүтэлбэрилэгшэдые хараад үзээ. Поезднуудайнгаа коллективүүдэй ажал хэрэгүүдээр һонирходоггүй. Манай барилга-хабсаралгын 575-дахи поездын хүдэлмэришэд гээгдэлдэ о р о һоор үнинэй, гээгдэлһээ һаяа наашадаашье гарахаар бэшэ хэбэртэй. Бидэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советэй захилаар барилга хэнэбди. Хилээмэнэй комбинадай, овощ хадагалха складай, социально-сёёлой барилганууде коммунист лектив барилгын материалгүй, тёхникэгүй часай туршада 50 мүнгэ түлбэри абаад, миин һууха ушартай болоно. Хүдэлмэришэдтэ иигэжэ хандажа болохоор аал! Ажалгүй миин һуухадаа, бидэ юун тухай бодомжолхо болонобибди? — гэжэ барилга-хабсаралгын 575-дахи поездын штукатур-шэрдэгшэ В. М. Рудольф хэлэбэ.

Хүмүүжүүлгын, ойлгууламжын хүдэлмэридэ үнэн үгэ ехэ удха шанартай. Бидэ нэгэ юумэ хэлээд, тад ондоо юумэ хэхэ эрхэгүйбди. Үгэеэ үгөөл һаа, тэрэнээ дүүргэ! Иймэ шанга эрилтэ үе сагнай табина. Тиимэһээл саашадаа эрдэм мэдэсэеэ улам дээшэлүүлэн, сагайнгаа эрилтын ёһоор ажаллажа, эгээл һайн үрэ дүн түйлахын тула хүн бүхэн тэмсэхэ зэргэтэй. Ажалшадые зүбөөр һурган хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ профсоюзай эмхинүүд аргагүй ехэ үүргэ нүлөө үзүүлхэ ёһотой.

— Заримдаа профсоюзай эмхинүүд ажалай журам эбдэгшэдые үмөөрдэг, ажалһаань һэегүй намнаха гэхэдэ, ямар нэгэ шалтагаан олоожо, ажалдань үлеегөг байха юм. Иимэ эрилтэ багатайгаар хандажа болохоор аал? Үнгэрһэн жэлдэ манай тоннельнэ 22-дахи отрядай бүлэг хүдэлмэришэд ажал дээрээ архидажа байһаар, балшыса баригдаа бэлэй. Эдэнэр бэшэндээ муу муухай жэшээ харуулна ха юм. Ажалһаа заабол гаргагдаха ёһотой. Үгы даа, профсоюз үмөөржэ, ажалдань үлеегөө һэй. Иимэ ябадал мүнөө үеын эрилтэдэ яашье таарамаар бэшэ, залуушуулые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ түбэг һаад үзүүлнэ, — гэжэ тоннельнэ 22-дахи отрядай начальник Г. Я. Сирман мэдүүлбэ.

Һаяшаг Хойто-Байгалай геолого-шэнжэлгын экспедициин дэргэдэ партком эмхидхэгдээ. Парткомой секретаряар үнинэй бэрхэ геолог В. А. Кузнецов нэгэн дуугаар һунгагдаа юм. В. А. Кузнецов түрүүшын лэ үдэрһөө үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эридээр һайжаруулха хүсэл эрмэлзэлтэйгээр ажал ябуулжа эхилбэ. Юу хэлэхэб; геологууд хүнгэн бэшэ эрхэ байдалда ажаллана ха юм. Геологуудта, экспедициин хүдэлмэришэдтэ үнэн зүб, сэдьхэлэй дулаан үгэ хэрэгтэйл болодог. Эдэнэр эрдэм мэдэсэеэ дээшэлүүлжэ байха дуратай, һүбэлгэн бэрхэ зон ха юм. Тиимэһээл политическэ, экономическа һуралсалда тон эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Дүй дүршэлөө, эрдэм мэдэсэёз коммунистнуудай бэшэндэ дуратайгаар дамжуулдаг байһан тухай геолого-шэнжэлгын экспедициин начальник В. Ф. Барскій хөөрөө.

Үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие һайжаруулха талаар районой комсомолшуud али эзргын эдэбхитэй ажал ябуулнаб? Районой партийна организацида хубилган шэнэдхэлгые бэелүүлхэ хэрэгтэ али эзргын туһаламжа х ү р г э н э б?

А. П. Романов ёһотой анхаралдаа абадаггүй. А. П. Романов мэдэлдээ байһан бүхы материал, техникые БАМ-ай гол шухала объектнүүдэй барилгада эльгээнэ. Манай поездын коллектив барилгын материалгүй, тёхникэгүй часай туршада 50 мүнгэ түлбэри абаад, миин һууха ушартай болоно. Хүдэлмэришэдтэ иигэжэ хандажа болохоор аал! Ажалгүй миин һуухадаа, бидэ юун тухай бодомжолхо болонобибди? — гэжэ барилга-хабсаралгын 575-дахи поездын штукатур-шэрдэгшэ В. М. Рудольф хэлэбэ.

Хүмүүжүүлгын, ойлгууламжын хүдэлмэридэ үнэн үгэ ехэ удха шанартай. Бидэ нэгэ юумэ хэлээд, тад ондоо юумэ хэхэ эрхэгүйбди. Үгэеэ үгөөл һаа, тэрэнээ дүүргэ! Иймэ шанга эрилтэ үе сагнай табина. Тиимэһээл саашадаа эрдэм мэдэсэеэ улам дээшэлүүлэн, сагайнгаа эрилтын ёһоор ажаллажа, эгээл һайн үрэ дүн түйлахын тула хүн бүхэн тэмсэхэ зэргэтэй. Ажалшадые зүбөөр һурган хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ профсоюзай эмхинүүд аргагүй ехэ үүргэ нүлөө үзүүлхэ ёһотой.

— Заримдаа профсоюзай эмхинүүд ажалай журам эбдэгшэдые үмөөрдэг, ажалһаань һэегүй намнаха гэхэдэ, ямар нэгэ шалтагаан олоожо, ажалдань үлеегөг байха юм. Иимэ эрилтэ багатайгаар хандажа болохоор аал! Үнгэрһэн жэлдэ манай тоннельнэ 22-дахи отрядай бүлэг хүдэлмэришэд ажал дээрээ архидажа байһаар, балшыса баригдаа бэлэй. Эдэнэр бэшэндээ муу муухай жэшээ харуулна ха юм. Ажалһаа заабол гаргагдаха ёһотой. Үгы даа, профсоюз үмөөржэ, ажалдань үлеегөг һэй. Иимэ ябадал мүнөө үеын эрилтэдэ яашье таарамаар бэшэ, залуушуулые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ түбэг һаад үзүүлнэ, — гэжэ тоннельнэ 22-дахи отрядай начальник Г. Я. Сирман мэдүүлбэ.

Һаяшаг Хойто-Байгалай геолого-шэнжэлгын экспедициин дэргэдэ партком эмхидхэгдээ. Парткомой секретаряар үнинэй бэрхэ геолог В. А. Кузнецов нэгэн дуугаар һунгагдаа юм. В. А. Кузнецов түрүүшын лэ үдэрһөө үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эридээр һайжаруулха хүсэл эрмэлзэлтэйгээр ажал ябуулжа эхилбэ. Юу хэлэхэб; геологууд хүнгэн бэшэ эрхэ байдалда ажаллана ха юм. Геологуудта, экспедициин хүдэлмэришэдтэ үнэн зүб, сэдьхэлэй дулаан үгэ хэрэгтэйл болодог. Эдэнэр эрдэм мэдэсэеэ дээшэлүүлжэ байха дуратай, һүбэлгэн бэрхэ зон ха юм. Тиимэһээл политическэ, экономическа һуралсалда тон эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Дүй дүршэлөө, эрдэм мэдэсэёз коммунистнуудай бэшэндэ дуратайгаар дамжуулдаг байһан тухай геолого-шэнжэлгын экспедициин начальник В. Ф. Барскій хөөрөө.

Үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие һайжаруулха талаар районой комсомолшуud али эзргын эдэбхитэй ажал ябуулнаб? Районой партийна организацида хубилган шэнэдхэлгые бэелүүлхэ хэрэгтэ али эзргын туһаламжа х ү р г э н э б?

Северобайкальскын горкомой секретарь В. М. Нихланов һаяшаг үнгэргэгдэһэн горкомой 7-дохи пленум дээрэ элидхэл хэхэдээ, онсолон тэмдэглээ бэлэй. Энэ пленумэй хүдэлмэридэ хабаадаһан коммунистнууд үзэл сурталай хүдэлмэриие саашадань улам һайжаруулха, эдэбхижүүлхэ, шэнэ онол аргануудые зориггойгоор хэрэглэхэ талаар һанамжа дурадхалнуудые оруулһан байха юм.

Хурдадхалгын, хубилган шэнэдхэлгын гол шухала зорилго хадаа ажалшадай байдал һуудалые һайжаруулха ябадал мун болоно. Манай стол дээрэ эдеэ хоолой зүйлнүүдэй али зэргэ элбэг байһанһаа, гутал, хубсаһа, хунар, радио болон электро-хэрэгсэлнүүдэй магазинда дутамаггүйгөөр хүдалдагдадаг байһанһаа ехэ юумэн дулдыдана. Северобайкальск хотоһоо холо оршодог Кумора, Хуушан-Уоян, Дээдэ-Заимка болон бусад һууринуудай магазинуудта заримдаа хилээмэн; саахар, тоһон, һайн, таараг хубсаһан үгы байдаг. Эдэ һууринуудай ажалшад районой партийна, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, лекторнуудэй ишэ хаа-яа, жэлдээ нэгэ удаа ерэхэдэнь, хэзээ хилээмэн бии болохоб? Сад-ясли, һургуулийн байшан ууралаар хэзээ дулаасуулагдадаг болохоб? — гэһэн асуудалнуудые табидаг. Тэзд иимэ ушарнуудта үнэн зүрхэнэй хөөрэлдөөн юрэдөөшье болодогүй.

— Бидэ үзэл сурталай хүдэлмэри һайжаруулхынгаа хажуугаар, ажалшадай һуудал байдалай хэрэглэмжэ ханганалгын асуудалнуудые зубөөр шиидхэхэ ёһотойбди. Магазин соо хилээмэн, тоһон, мяханай, һүнэй зүйлнүүд, хубсаһа хунар хододоо бии байха ёһотой. Энэ һайн лекци уншаһанһаа юугээршье дутуугүй,— гэжэ Хойто-Байгалай агропромой парткомой секретарь А. В. Притчин элидхэл туша үгэ хэлэхэдээ мэдүүлбэ.

— Би КПСС-эй Северобайкальскын горкомой гэшүүнби. Бүхы пленумүудэй хүдэлмэридэ хабаадалсадаг, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй; районой түрүү хүдэлмэришэдэй үгэ хэлэхыень тон анхаралтайгаар шагнадаг хүм. Пленум дээрэ гоё һайханаар бидэ үгэ хэлээд, үүдэ гараһаар лэ тэрэнээ мартадаг муутайбди. Бидэ хэлэһэн үгэдөө эзэн байха ёһотойбди. Хубилган шэнэдхэлгын гурим ёһо эрилтэнүүд бидэниие, коммунистнуудые; үнэн сэхэ байхыемнай һургана. Манай «Нижнеангарсктрансстрой» трестын хүтэлбэрилэгшэдые хараад үзээ. Поезднуудайнгаа коллективүүдэй ажал хэрэгүүдээр һонирходоггүй. Манай барилга-хабсаралгын 575-дахи поездын хүдэлмэришэд гээгдэлдэ о р о һоор үнинэй, гээгдэлһээ һаяа наашадаашье гарахаар бэшэ хэбэртэй. Бидэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советэй захилаар барилга хэнэбди. Хилээмэнэй комбинадай, овощ хадагалха складай, социально-сёёлой барилганууде коммунист

К. ЖАМЬЯНОВ.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

МАРКСИСТСКО-ЛЕНИНСКЭ ҺУРАЛСАЛ

АШАГ ҮРЫЕНЬ НҮЛӨӨЕНЬ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

Марксистско-ленинскэ һургаалай үндэһэ һуури тон һайнаар шудалжа, партиин хараалһан мүнөө үеын зорилгонуудые бүхы ажалшад һайн ойлгожо, мэдэрэл ехэтэйгээр, үнэн зүрхэнһөө оролдожо бэелүүлхэ болоно. Энэ эндэ марксистско-ленинскэ һуралсал сэгнэшэгүй ехэ нүлөө үзүүлхэ байна. Тэрэниие мүнөө үеын шэнэ эрилтэнүүдтэ хүргэхын тула үнгэрһэн жэлдэ КПСС-эй ЦК «Политическэ болон экономическа һуралсал хубилган шэнэдхэхэ тухай» тогтоол баталан абаһан байна. Энэ тогтоол партиин манай райкомой пленум дээрэ зубшэгдэжэ, районой партийна организацинуудай бэелүүлхэ зорилгонууд хараалагдаһан байха юм.

Иигэжэ политическэ болон экономическа һуралсал энэ жилдэ шэнэ гуримаар үнгэргэгдөө гээшэ. Мүнөө һуралсалай жэлэй дүүрэжэ, һүүлшын хэшээлнүүдэй үнгэргэгдөод байхада, зарим тэды согсолол хэжэ болоно. Гэбэшье энэ түрүүшын жэлэй дүнгүүдые зохидоор, яарангүй бүхыдэнь шэнжэлжэ, һайн дүй дүршэлыень, дутуу дундануудыень элируулхэбди. Сэхыень хэлэхэдэ, шэнэ гуримаар эмхидхэгдэһэн энэ һуралсал урда жэлнүүдэйхиһээ эмхитэйгээр, аша үрэ ехэтэйгээр, хэшээлнүүд һонирхолтойгоор, бүхы шагнагшадай эдэбхитэй хабаадалгатайгаар үнэргэгдөө. Энээндэ пропагандистнарые наринаар шэлэн табиһамнай ехэ нүлөө үзүүлээ. Һуралсалай хэшээлнүүдые гол түлэб ажалша коллективүүдые хүтэлбэрилэгшэд үнгэргэдэг болоо. Бүхы пропагандистнуудай эрдэм мэдэсэ шалгаһан байнабди. Эдэ бүгэдэ муу бэшэ үрэ дүн үгэнэ.

Шухалань гэхэдэ, бүхы һуралсал бодото ажабайдалтай, коллективэй бэелүүлхэ зорилгонуудай нягта холбоотойгоор бэелүүлэгдэдэг болоо. Урдань гансал теори үзэдэг, зариман юумэ ойлгонгүй, миин һуурдаа лэ ошодог һэн. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, һуралсал ажабайдалһаа холо, тэрээнтэй нягта холбоогүй байгаа. Тиигээшье бүхы юумэн үншагдаһан лекци, үнгэргэгдэһэн хэшээлнүүдээр сэгнэгдэдэг байһан гээшэ. Саанань ажалша хүн, тэрэнэй үзэл бодол, эрдэм мэдэсэ хараг дадаггүй байгаа. Харин мүнөө бидэ түрүүшын эзлжээндэ хүндэ онсо анхарал хандуулжа, тэрээнтэй хүдэлхэ, энэ һуралсалаар тэрэнэй үзэл бодол хубилгаха; мүнөө боложо байгаа революционно удха шанартай үйлэ хэрэгүүдые мэдэрэл ехэтэйгээр, үнэн зүрхэнһөө оролдожо бэелүүлхээр хүмүүжүүлхэ ёһотойбди.

Политическэ болон экономическа һуралсал хубилган шэнэдхэлгын хэрэгые бодото дээрэнь һайнаар бэелүүлжэ эхилһэн партийна организацинуудолон ааб даа. Жэшээлхэдэ, бодонгуудай совхозой дирекци, партком, профком энээндэ ехэ анхарал хандуулжа, энэ жэлэй һуралсал һайнаар үнгэргөө. Энэ талаар ябуулагдажа байһан хүдэлмэринь партиин райкомой бюро дээрэ харагдаа һэн.

Политическэ һуралсалай хэшээлнүүдые совхозой директор М. Е. Очиржапов үнгэргэнэн байна. Өөрөө политическэ талаар ехэ юумэ мэдэхэ хадаа тэдэниие тон һонирхолтойгоор үнгэргэнэ. Хүндэ, орёо юумэнүүдые тэрэ зохидоор, юрын, ойлгосотой үгэнүүдээр хэлэжэ тайлбарилдаг заншалтай. Өөрынгөө эрдэм мэдэсэ дэшэлүүлхэн тула элдэб ном уншадаг, партиин тогтоолнуудые болон бүсадшье документнүүдые гүнэзгыгөөр шудалжа; хүнүүдтэ ойлгуулхые оролдодог хүн юм.

Совхоздо эмхидхэгдэһэн социалис ёһоор ажахы эрхилэлгын һургуулинууд аша үрэтэйгөөр хүдэлөө. Мүнөө үедэ экономическа асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулагдажа байна ха юм. Тиимэһээ хүнүүд энээгээр ехэ һонирхоно. Эндэ иимэ табан һургуули байгуулагданхай. Шанагын, Хонхолын хоёр ехэ комплексдё, Мастерскойдо, Амгалантын хонишодой бригадада, тракторно-таряан ажалай бригадада байгуулагданхай.

Совхозой бүхы һалбаринууд үнгэрһэн жэлһээ эхилжэ, арендна подрядта орожо байнхай. Эгээл түрүүлэн мал шахан таргалуулха хоёр комплексын хүдэлмэришэд энэ аргаар хүдэлжэ эхилээ. Мүнөө механизаторнууд; барилгашад энэ гуримда оробо. Ушар иимэһээ энэ онол арга үзэхэ, шудалхые хүн бүхэн оролдоо. Мүнөө болоод байхада, энэ һуралсал хүнүүдтэ шиидхэхы туһаламжа үзүүлээ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Мал шахан таргалуулагшад өөһэдөө бүхы юумэеэ мэдэжэ, гаргаша болон олзо оршөөё тооложо һураа. Мүнөө тэдэниие энэ тэрэ юумэ хэгты, тиигты-иигты гэхэ хэрэггүй болонхой. Ажалаа бүхыдэнь бэе дээрээ даажа абаа. Энээнэй ашаар тус ажахыда эбэртэ бодо малай нэмэлтэ шэгнүүр абалые хөөр дахин ехэ болгоһон олзо оршонь нилээд дээшэлһэн байна.

Хүдөө ажахын гол продуктнуудай өөрынь үнэ сэн 25 процентээр хямдараа. Энэ хадаа эндэхи хүдэлмэришэдэй гүрэнэй мүнгэ тооложо һураһые, экономическа реформын удха шанар гүнзэгыгөөр ойлгоһые гэршэлнэ.

«Еланский» колхозой партийна организаци экономическа һуралсал муу бэшээр эмхидхэ. Эндэ иимэ 6 һургуули байгуулагдаа юм. Эдэ һургуулинуудта пропагандистнуудаар эрдэм мэдэсээр һайн, колхозой ахамад мэргэжэлтэй томилогдоһон байна. Хэшээлнүүдые үнгэргэхэ тусхай байранууд үгтөө. Механизаторнуудай һуралсал үнгэргэхэ байра илангаяа һайнаар эмхидхэгдэһэн байна. Эндэ харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүдһээ гадна хүдөө ажахын элдэб техникын, тракторай македүүд табигданхай. Эдэ бүгэдэ механизаторнуудай мэргэжэлээ дээшэлүүлхэдэ сэгнэшэгүй туһаламжа үзүүлнэ. Гадна энэ класстань эндэхи һургуулинн үхибүүд ерэжэ, ерэздүйнгөө мэргэжэлтэй танилсадаг, һурадаг юм.

Механизаторнууд мэргэжэлээ шудалан дээшэлүүлхэнээ гадна, экономическа асуудалнуудые гүнзэгыгөөр судална. Бригадна, арендна подрядта ажахын тоосооной асуудые ойлгожо абаа. Мүнөө эндэ мэдэжэ абаһанда то ажал дээрэ хэрэгтэй оролдожо байна. Бүхы нэр конспект хэнэй, мүнөө хараха, үзөөд тоосоогоо хэнэ, тоосоо...

Малшадшье баһал һурана. Гэбэшье тэдэ рэглэмжэдэ харуулах гуулгын хэрэгсэлнүүд мор байгаа гээд тэ хэрэгтэй. Тус ажахы дүнгөөр салин хүлэсэ гуримда орожо байна мэнээ энэ асуудалда ехэ анхарал хандуулаа шадаа арендна подрядта хоор хараалаһан, Мүнө энэ зэргээ аша үрэнэй болоод байна ха юм. тиимэһээ энэ аргаа байһан ажахынуудай шэлдэ эндэ ехэ анхаа дуулагдаа.

Һуралсал ажахын ажа гүүдтэ ехэ нүлөө үзүү жэ хэлэхэ хэрэгтэй, Ажа гэрһэн жэлэй дүнгө мянган түхэригэй сэбэ олоо. Продукциниий сэн хямдараа, ажахы 37 процентээр дээшэ халань гэхэдэ, ажалш һайжараа. Хүнүүд ал дэр мэдэрэлтэйгээр хэдэг болоо.

Колхозой партийна заци һуралсал эмхидхэ гэргэхэ хэрэгтэ той ба тэнүүдые табіка, татайгаар хинан шалгаа хэшээл саг соонь үзүлэһэн пропагандист, ветврач В. М. Кондр дороо зубшэн хэлэгдэ нуулга абаһан байна.

Энэ жэлэй һуралсал промышленна предприя та, эмхи зургаануудта, совхозуудта муу бэлэ хидхэгдэбэшье, зарим хэрэгтэ хуушанайхаа даха ушарнууд үзэгдэ

З. ПАДАЛКИН.

КПСС-эй Бэшүүрэй райо партийна кабинедэ ажалла

АВГУСТ ҺАРЫН ТҮСЭБЭ

«Буряатавтодор» нэгэдэлэй Северобайкальскын харгы заһабарилдаг управлениин коллектив үшөөл залуу. Эдэнэр БАМ-ай барилгашадһаа автохаргы тушаан абажа, тэрэниие заһабарилна, харгын аюулгүйе сахиха тэмдэгүүдые табижа, ашаатай машинануудай һаадгүйгөөр ябаха хэрэгые хүсэд хангана. Эдэнэй оролдолго шадабариин ашаар лэ Хойто-Байгалай районой Байкальское, Холодное, Кичерэ, Дээдэ-Заимка поселогууд хүрэтэр ашаатай мешинанууд, автобусууд ябадаг болонхой.

Байгша оной нэгэдэхи кварталай даабари 40 хоногой туршада дүүргэһэн байха юм. КПСС-эй Северобайкальскын горком тэдэнэрэй туйлаһан амжалта үндэрөөр сэгнэжэ, дамжуулгын Улаан туг барюулаа бэлэй.

— Манай коллективтэ ажал хэрэгээ һайн мэдэдэг, дүршэл шадабаритай жолоошод, механизаторнууд олон. Анатолий Федоровой бригадын коллектив РСФСР-эй Авто-харгын министерствын хүдэлмэришэдэй дунда дэлгэрэн мүрысөөндэ олон удаа шалгаһан, мүнөөшье эрхимлэжэ ябаһаар. П. В. Крутиков, С. П. Арышеев болон бусад ажалаараа алдаршаһан. Манай управлениий хэдэ «нэгэн булгаа» нэгэнэй түлөөл гэһэн ро ажаллажа, ушеел дүн түйлахын тула харгаар тэмсэнэ,— гэжэ байкальскын харгы управлениин А. С. Небров хэлэнэ.

Энэ предприятиин ришэд БАМ-ай Бай ажал хэрэгые үрэгэ байна. Хойто-Байгалай ной поселогуудай хонуудта һайн автобусууд рина. Эдэнэй табіка гаар Северобайкальск Байкальское һуурин 40 километр харгы хушагдаа. Северобайкальск тоһоо Кичерэ хүрэтэр ло метр харгы мүн... таар хушагдаһан Кичерэһээ Шэнэ-Уоян хүрэтэр авто-харгы таар хушаха бэлэдхэ мэри хэгдэжэ эхилэ Байгалай авто-харгы лагшад БАМ-ай б тай хамта харгаа лаа саг болзорто даабари болон үйлэ то дээрэнь бэелүүлэ

К. ЭРДЭНЭ

Шанар—ашаг үрын арга нүхэсэл

ШЭНЭ ГУРИМААР

Республикын Госагропромой заһабарилгын-техническэ предприятинуудай, заһабарилгын болон механическа заводуудай коллективүүд һүүлэй жэлнүүдтэ һайн шанартай, стандартын эрилтэдэ харюусама продукци үйлэдбэрилэн гаргаха хэрэгтэ нилээд ехэ анхарал хандуулжа эхилээ. 1987 оной хоёрдохи хахадта бии болгогдоһон тушаан абалгын албан зургаанууд з а р и м предприяти, заводуудай бүтээн гаргаһан продукци тушаан абадаг болоо. Тушаан абалгын гуримые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхын урда тээ эдэ предприятинуудта бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулагдаһан байна.

«Бурятскагропромремонт» нэгэдэлэй Шэнэ-Бэрээнэй гол заводто шэнэ албан үнгэрэгшэ жэлэй август һарада бии болгогдоо һэн. Тус албанда 4 хүн ажаллана. Тэдэнэр заводой гаргадаг гол 13 продукци тушаан абана. Тэрэ тоодо заһабарилагдаһан 9 продукци ороно. Энэ ямар продукциб гэхэдэ, прицеп, кузов, заһабарилагдаһан автомобиль; трактор, двигатель болон бусад зүйлнүүд болоно.

Татауровай автомобиль заһабарилгын заводой хүдэлмэришэдэй гаргаһан продукциие мун лэ шэнэ албанай хүдэлмэрилэгшэд тушаан абажа эхилээ. Заһабарилагдаһан автомобиль, ЗИЛ-130 автомашинын двигатель, ГАЗ-53 автомашинын кузов болон бусад зүйлнүүдые албан зургаанай тушаан абалгын албанайхид шалган абана. Мун Тарбагатайн, Оронгын заһабарилгын-техническэ предприятинуудай заһабарилһан зарим продукци шэнэ албанай хүдэлмэрилэгшэд тушаан абадаг болоо.

Стандартын эрилтэдэ хүрэдэггүй, муу шанартай, гүйсэд бэлэн болгогдоогүй продукци гаргалгада албан зургаанай тушаан абалгын албан найдамтай хаалта табина. Бэлэн болоһон продукци хэрэглэгшэдтэ эльгээхын урда тээ предприятиин техническэ хиналтын таһагай хүдэлмэрилэгшэд тэрэнээ шэнэ албанай мэргэжэлтэдтэ шалгуулдаг гуримтай. Шалгалтын ёһоор, нормативно-техническэ документациин эрилтэдэ харюусадаггүй продукци нөөргэнь заводто бусаагдажа, шэнэлэн заһабарилагдадаг байна. Энээнэй удаа тэрэ продукци дахин шалгагдажа, стандартын эрилтэдэ гүйсэд харюусадаг болоходоол, хэрэглэгшэдтэ эльгээгдэнэ.

Тушаан абалгын ведомственнэ албанай хүдэлмэри хэр ашаг үрэтэй гээшэб? Энэ асуудалда харюусахын тула хэдэн тоо, баримта дурдалтай ха. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ жэлэй дүрбэдэхи кварталда Шэнэ-Бэрээнэй гол заводой бүтээһэн продукци, нөөргэнь тушаалга 54-нөө 50 процент хүрэтэр; Татауровай автомобиль заһабарилгын заводто —29-нөө 27 процент болотор; Тарбагатайн, Оронгын заһабарилгын-техническэ предприятинуудта — тус тустаа 13, 15 процентээр доошолуулагдаһан байха юм. Статистическэ дүнгүүдые шэнжэлэн харахада, шэнэ гуримай эрхэ байдалда ажаллажа байһан предприятинуудай бүтээһэн продукцида ородог гомдол-бэшэгүүдэй тоо жэлэй түршада хөөр дахин бага болоһон байна. Жэшээлхэдэ, 1986 оной дүрбэдэхи кварталда 78 иимэ бэшэг ороһон аад; үнгэрэгшэ жэлэй дүрбэдэхи кварталда 35 бэшэг ороо.

Госагропромой бусад һалбаринуудай предприятинуудай үйлэдбэридэ тушаан абалгын энэ гурим нэбтэрүүлэгдэжэ, түршагдажа байнхай. Онсолходо, Зареченскын барилгын материалнуудай комбинадай. Загарайн бройлерно фабрикын, түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдэй заводууд

Бүхсоюзна Партконференцийн делегат

ҮХЭДЭЙ НАЙДАЛ

ноябрь һарын эхээр һэн ха. Үнеэн бү-4000 килогремм һу һааха тэмсэлэй ту- байха үеэр Людмила Петровнагай ха- илго бусадһаа бага бэшэ бэлэй. Тиихэдэ илограммай хилэдэ хүрэхөөр найданги

г томо бэетэй, симментал үүлтэрэй ийнгаа бусад фермэнүүдтэ дамжуулан ойорой хара-алаг үүлтэрэй эмэ хашараг, е даажа абаад байһан олонхи һаалишад- ө һу абаха байһандаа этигээшьегүй бай- рид эрдэмтэд, мэргэжэлтэднай энэ үүл- ой һу шэмэтэйе яһала ойлгуулһан, һүрэг ралха, һааха технологи тухайнь дэлгэ- ворэжэ тайлбарилһан ааб даа. Тезд хү- сэсуу үнэншэжэ, этигэхэ бэшэл хадаа л байхабди. Мүнөө һаалишан бүхэн оо, үнеэдэйнгээ һу шэмэтэйе мэдэжэ эл байгша ондо үнеэн бүриһөө 4000 у һаахаар социалис мүрысөөндэ орол- гэшэбди,— гэжэ һаалишан Людмила ионова һаяхан уулзахадаа хэлээ бэлэй.

Һүрэг малые холмогорой хара-алаг шэ- хашараг, гүнжануудаар һэлгэжэ шэ- ийн ябуулхаһаа үрид һаалишад, үхэр- ойлгууламжын ехэ ажал ябуулагдаа худөө ажахын эрдэм-шэнжэлгын ин- мэтэд, мүн ажахынь мэргэжэлтэд, хү- ойлгууламжынгаа хүдэлмэрие нэн рийнь бүлэгэй гэшүүдһээ, комсомол- ийлгэ юм. Тэрэ үедэ фермын партийна бзорилжэ байһан Людмила Петровнада ибари үгтөө.

дүрадхаһан энэ туршалгыень Закал- аалишад абаһаар бултадаа дэмжээ- ийнхэй һаалишад, үхэршэд өөһэдын- дүйе бодото барилтаар үндэһэлэн ой оной найдалые бүүрүүлаадшье бал, эндэ үнеэдэй тэжээл түрүүшин ргаа ааб даа. Нютагай байгаалийн дадаһан симментал үүлтэрэй үнеэдтэ ө ехэ хэрэгтэй бэшэл даа, һолоомоёо ржүүлаад эдюулхэдэ, үбэлжэлгээ ааргатай һэм шуу. Харин холмого- үүлтэрэй үнеэдтэ хуаа-шара һолоомо ийлгэдэ, һу ехээр һаахаһаа байха гэм- ондо оруулханьшье хүшэр ха юм. Иймэ ь шанартай байхаһаа гадна шэмэтэй, ийха эзэргэтэй бшуу.

аалишадай энээндэ һэримжэтэйгээр буруу бэшэ байгаа. Үнэхөөрөө һу шэ- лтэрэй үнеэдые асаржа, нютагайнгаа дадхаажа харууһалха, һааха шэнэ рүүлхын тула эдэ малаа шэмэ, шанар- гүйсэд хангаха эрилтэ табиһаниинь үлүүлэн тэжээлээр хангаха асуудалы- ийдхэнгүй урдынхидал шэнэ туршал- гэнсашье гарза хохидолдо орохо бэ- ийн коллективэй дурыень гутаахадаа ь бшуу.

етровна түрүүлэн фермынгээ комму- удаань коллективэйнгээ бүхы гэшүүд- ыень нариналр зүбшэн хэлсээд, Бу- ажахын эрдэм-шэнжэлгын институдай ОПХ-гай хүтэлбэрилэгшэдэй, мүн урда тусгаар эрилтэ табяа бэлэй. малай тэжээл үйлдбрилгэдэ, илвн- үргамалнуудай тарилга үргэдхэлгэдэ ландуулжа, үнеэдтээ гансашье про- ар элбэг тэжээл бэлэдхэхэ бэшэ, мүн ий күүзику, турнепс гү, али тэжээлэй

брюквэ таридаг болохо эрилтэтэйгээр хандаа һэм шуу. Энэ эрилтэнь хараада абтажа, Закалтусай фермэдэхи үнеэдые хангахын тула корнеплод тарихаар үһалагдадаг поли үгтөө һэй.

Фермынгээ һүрэг малай шэнэлэгдэжэ байха үеэршье коллектив соо элдэб үгэ хүүр тараагшад бии һэн. Туршалга гэлдээд түлөөһэншье биратай абта-

хагүй ха. Бүлэг үнеэдээ тушаажа үгэнхаар, малаа дахажа, тэрэл фермэдэнь ошожо ажеллаһаниинь дээрэ гэлсэхэшье хүнүүд бии байгаа. Энэл үеэр Людмила Александр үбгэнтэйгөө һаалишадай дундa баһал ехэ хүдэлмэрй ябуулаа. Хэрбээ дүршэлтэй һаалишадай олоороо гаражa ошоо һаа, туршалгашье зорилгодоо хүрэнгүй түнхариха байгаал.

Закалтус һууринда түрэһэн Александр Сергеевич нютагайнгаа хүн зониие һайн мэдэхэ хадаа, һамганайнгаа тулгардахада нилээд туһалдаг, дүнгэлсэдэг бэлэй.

Туршалгын түрүүшын дүнгүүд үнишье болонгүй элиржэ захалаа ааб даа. Үнгэрһэн жилэйхитэй сасуулжа, үнеэдэй һу шэмын эрид дээшэлһэниие тодоруулһан һаалишадай сэдьхэлдэ одоошье этигэл, найдабари бадараа һэн.

Закалтус һууринда үндыжэ, дүнда һургуулияа амжалтатайгаар түгэсхэһэн Александр Эрхүүгэй физкультурын техникум дүүргэхэдээ, Байкальск городой юрэнхы эрдэмэй нэгэ һургуулидань багшалхаар эльгээгдэд бэлэй. Эндэ ажаллажа байһан залуу багша гэртэхинээрээ ажаһуудаг Людмилэтэй уулзажа танилсаа һэн. Үгээс ойлголсожо, инаг дуранай мүнхэ халуун амисхаалаар хуби заяагаа холбоһон Саша Люда хоёр гэр бүлэ болоһон түрүүшынгээ жилнүүдтэ Байкальск городтоо түбхинэнхэй ажаһуугаа. Эндэ Людань хоёр басагадые түрэжэ, бүхэ бүдүүн айл болоһоноо тодорхойлоо бэлэй. Эрхүүгэй областиин эгээл зүүн-урдахи хилэ дээрэ оршодог энэ городто Людмила Петровна Байкальскын целлюлозо-сааһанай комбинадта ажалладаг байгаа. Дунда һургуулиин һүүлээр ондоо тээшээ зорёогүй тэрэ эхэ, эсэгэһээ холодонгүй комбинадта отбельщигээр хүдэлмэрилхэдөө, нилээд шударгы бэрхэ байһанаа нүхэдтөө харуулжа, магтаал, һайшаалдань хүртэдэг байгаа юм. Мэргэжэлдээ түргэн дүршэжэ, ажалдаа эрхим дун харуулхаһаа гадна ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг байһан Людмила 1975 оной хабарай һарада Коммунис партийн гэшүүндэ кандидадаар абтаа һэн. Удаань, жэл үнгэрөөд байхада КПСС-эй гэшүүн болоо ааб даа. Коммунистын үндэр нэрэ хүндые үргэжэ ябахаар байһанаа батаар харуулһан энэ басагада хамта ажалладаг нүхэдынь дуратай, хүндэлдэг бэлэй.

Байкальскдаа мэргэжэлдээ тааранан ажалтайшье һаа, һайн гэр байрагүй Александртан Закалтуста ажаһуудаг гэртэхиндээ айлшаар ерэхдээ, Сашынгаа эхэ, эсэгэн бэлэн гэр байрада зөөжэ ерэзд, түбхинэхөөр шийдээ һэн. Тиигэжэ Людмила Петровна «һабагшань зүүнэйнгээ хойноһоо» гэдэгтэл үбгэнөө дахажа, Закалтус һууринда ерээ бэлэй.

Городой эрхэ байдалда үдэһэн, үндыһэн Людмила Закалтус ерэхэһээ урид лаб һаалишан болохоб гэжэ һанаагүй байха. Тезд эндэ ерэзд, үбгэнэйнгөө гэртэхинэй байра дээрэ түбхиноёд байхадань, тэрэ заахан һууринда һаалишан, тугалшанһаа ондоо ямар ажал байха һэм. Багша мэргэжэлтэй Сашань үнишье бодомжологүй туршалга-үйлэдбэриин ажахыда хүдэлмэрилхөөр шийдээ һэн. Харин Люда абаһаар туталшан болоод үзэхэ һанаатай байбашье, нарай туталнуудые даажа абаад харуһалхада хүшэр, заахашье тулгардаа һаа, гарзалжа магадгүй гэжэ үбгэнэйнгөө эхэ, эсэгэн хэлэхэдэ эрхэтэн бүхэнэй һанаа сэдьхэл зобооно бшуу.

Манай республикын ажалша коллективүүдтэ, һуралсалай эмхи зургаануудта энэ үдэр митингнүүд үнгэргэгдэхөөр хараалагдана. Эндэ илангяа залуушуул олоор хабаадаха юм. Тиимэнээ һуралсалай эмхи зургаануудта, предприятинуудта уридшалан бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулагдажа захаланхай. Энэ жагсаалай бодото удха шанар тайлбарилан ойлгуулһан хэмжээ ябуулганууд үнгэргэгдэхэ юм.

Июниин 11-дэ Улаан-Удымнай Советүүдэй талмай дээрэ «Ядерна буу зэбсэг хуряахын түлөө!» гэһэн уряа доро митинг болохо.

Эб найрамдал хамгаалха талаар Совет комитедэй Буряадай отделени.

Хүн болоһоор үнеэнэй хажууда дүтэлөөгүй энэ басаган фермэдэ эрэһэн түрүүшын үдэрһөө хойшо онсо нэтэрүүгээр ажаллажа, һаалишанай хүнгэн бэшэ хүдэлмэриин дүршэлые ойлгожо абаа бэлэй. Эндэ хадам эхэнь ехэ заабари үгөө. Тусхайлбал, Люда үбгэнэйнгөө гэртэхинэй үнжэ болгожо үгэһэн үнеэень һаажа, харууһалжа, гэртээ өөрын «хэшээл» үнгэргэдэг, малда дададаг байгаа. Заримдаа ажалһаа ерэһэн Люда бэринь гэртээ байхагүй. Сашын эхэ бэриеэ үмсыйгөө малай хорёо соохоо дуудажа оруулхал даа.

— Үнэхөөрөө үнеэнһээ айха ушар байгаа юм. Хоёр-гурба дахин хүнэгтэй һүеэ газар руу хүмэрюулһэншье байхаб. Тиимэл хадаа түрүүлэн үмсыйгөө малда дадажа захалааб. Үмсыйгөө малай хажууда юушье хэхэдэмни ондоо хүн намай хараха, шүүмжэлхэ бэшэ, һайн һэн,— гэжэ тэрэ мүнөө хөөрэнэ.

Захын нэгэ һуурин — Закалтус нүүжэ ерэһээр дүрбэдэхи жэлынь ябажа байна. Александртан энэ түбхинэһөөр үшөө нэгэ басагатай болонхой. Тэрэнь мүнөө гурбатай, хүүгэдэй саадта хүмүүжүүлэгдэнэ. Эгэшэнэрынь табадахи, гурбадахи классуудта һурана.

Людмила Петровна фермэдээ һаалишадай звенонуудай нэгые хүтэлбэрилнэ. Мүрысөөнэй һүүлэй дүнгөөр Людмила Никоновагай ударидадаг коллектив хоёрдохи һуури эзэлээ юм.

— Манай фермэдэ диилэхидээ залуушуул. Наһатайшуулнай үсоон даа. Бидэ звено звеногоороо мүрысөнэбди. Тиихэдэ хүн бүхэн ажалай тэмсэлдэ шалгарха гэжэ ороолдодог ааб даа. Залуушуул соо бэрэшүүл олон. Наталья Яцкова, Людмила Шевелева гэгшэд мүнөө даабаряа холо үлүүлнэ. Илангяа Бүхсоюзна XIX партийна конференциин хүндэлэлдэ зорюулагдаһан мүрысөөндэ булта хабааданабди, — гэжэ һаалишан Людмила Петровна Никонова хэлээ һэн.

Бүри һаяхан эндэхи фермын партийна бүлэгэй суглаан дээрэ Бүхсоюзна XIX партийна конференциин делегадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн партиин гэшүүн Людмила Петровна Никоновагай кандидатурые зубшэн хэлсэһэн Байгалай ОПХ-гай коммунистнуудай хамтын суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн үнинэй һаалишадай нэгэн Нина Карпова «манай, нютагаймнай бэри» гэжэ нүхэдэй хэлүүн, сэдьхэлэй дулаан үгөөр тэмдэглээ һэн. Үнэхөөрөө баруунһаа, Байкальскһаа бууһан Людмилын олон зоной этигэл найдабарида хүртөөд, булганда хүндэтэйгөөр нэрлүүлэгдэжэ ябаһаниньшье дэлгэрэнгы удхатай, гайхалгүй һэн ха.

Вл. ЖИГЖИТОВ,
манай тусхай корр.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советтэ

«КПСС-эй XXVII съезд ын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар хэмжээ ябуулгануудай дүүргэлтын ябаса тухай» асуудал республикын Министрнүүдэй Советэй ээлжээтэ заседани дээрэ һаяхан хаража үзэгдэбэ. Энэ асуудалаар республикын Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшын нэгдэхи орлогшо **В. К. Агалов** элидхэл хээ.

Республикын министерствэнүүд болон албан зургаанууд, арадай депутадуудай районно болон городской Советүүдэй үйсэдкомууд ажахы эрхилэлгын шэнэ онол аргануудые нэбтэрүүлхэ, ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, эрдэм-техникын дэбжэлтые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ гол хүсэеэ зорюулдаг байна гэжэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет тэмдэглэбэ.

Районууд, городууд, һуурин болон тосхонуудай социально-экономическа хүгжэлтын зорилгонууд нютагай Советүүдэй сессинүүд, үйсэдкомуудай заседаниууд болон ажалшадай хамтын суглаануд дээрэ зубшэн хэлсэгдэдэг байна.

Яруунын, Сэлэнгын, Хориин, Хойто-Байгалай, Хэжэнгын, Загарайн, Түнхэнэй районно Советүүдэй үйсэдкомууд ажалша коллективүүдэй, хүн зоной урда саг үргэлжэ тоосодог болонхой. Нютагай Советүүдэй сессинүүд ажалшадай, бүхы депутадуудай эдэбхитэй хабаадалгатайгаар үнгэрнэ.

Республикын экономико арбан нэгэдхи табан жилэйхиһээ хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байна. Байгша табан жилэй түрүүшын хоёр жилэй туршада промышленна продукци үйлэдбэрилгын хэмжээн 9,9 процентээр ургаа. Түсэбынь 9,7 процент байһан юм. Ажалай бүтээсэ түсэбэй ёһоор 9,3 процентээр дээшэлхэ аад, хоёр жилэй туршада 11,6 процентээр дээшэлээ.

Худөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд мяха, һу болон бусад продуктнуудые үйлэдбэрилхэ талаар түсэбөө дүүргээ. Гансал нооһо тушааха түсэб дүүргэдэгээй.

Капитальна бэрилгада зарим тэды һайшаалтай хубилалтануд бии. Жэшээлхэдэ, капитальна барилгада һомолгодһон мүнгэн 1987 ондо 1986 онтой сасуулбал, 25 процентээр ехээр ашаглагдаа. 1988 оной нэгэдэхи квартална байрын гэрнүүдые бариха түсэб 114 процент дүүргэдэбэ.

Гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанай зэ бараанай эрьесэ арбан хоёрдохи табан жилэй эхинһээ хойшо 4,8 процентээр дээшэлээ. Хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалга энэ хугасаа соо зарим тэды һайжарба.

Гэхэтэй хамта республикын зарим министерствэнүүд болон албан зургаанууд, городской болон районно Советүүдэй үйсэдкомууд предприятинууд болон нэгэдэлнүүдэй хүдэлмэриин ашаг үрэ эрид дээшэлүүлхын талаар бүхы хэмжээнүүдые абаагүй гээд республикын Министрнүүдэй Совет тоолоно. Жэшээлхэдэ, республикын промышленность хэлсээнэй ёһоор продукци эльгээхэ талаар 1987 онойн гоо түсэб 97,8 процент дүүргээ. Дээдэ шанарай продукци үйлэдбэрилгэ түсэбэй ёһоор 3,4 процент болохо аад, 2,7 процентдэ хүрөө. Гол фонднуудые ашаглалгада оруулха даабари 97 процент дүүргэгдэ. 1987 ондо капитальна барилгада мүнгэн зөөриин дүүрэн хэмжээгээр һомологдоһон байбашье, «Байкалрыбпром», «Бурятстройматериалы» нэгэдэлнүүд, Улаан-Удын нефтебаза, республикын Түлишын промышленностиин министерство гол фонднуудые ашаглаха түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй.

Түнхэнэй, Загарайн, Баргажанай, Зэдын районно Советүүдэй үйсэдкомууд барилга түргэдхэхэ асуудалда анхаралаа багаар хандуулна, бодото туһаламжа үзүүлнэгүй.

Республикын худалдаа наймаанай эмхинүүд һуулшын хоёр жилэй туршада 111,5 миллион түхэригэй эд бараа, эдеэ хоол дутуу худалдаа. Арад зоной үргэн хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилхэ түсэб олон предприятинуд дүүргэнэгүй.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советэй заседани дээрэ эдэ бүхы дутагдалнуудаа яажа усадхаха тухай асуудалаар «Бурятстройматериалы», «Забайкаллес» нэгэдэлнүүдэй генеральна директорнууд **Л. Е. Леминов, В. Я. Кокин,** Гэр байрын-коммуналына ажахын министрэй орлогшо **Л. А. Жданов,** «Бурятавтодор» нэгэдэлэй генеральна директор **И. С. Гринчишин** болон бусад тоособэ.

Зубшэн хэлсэгдэһэн асуудалаар республикын Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ **С. Н. Булдаев,** түрүүлэгшын орлогшо **Е. А. Тарасюк** үгэ хэлээ.

«Социально-экономическа комплексно хүгжэлтэ туйлахын тула финансова нөөсэнүүдые хэрэглэхэ талаар арадай депутадуудай Кабанскын районно Советэй үйсэдкомой ябуулдаг худэлмэри тухай» асуудал удаань заседани дээрэ хаража үзэгдэбэ. Энэ асуудалаар тус районно Советэй үйсэдкомой түрүүлэгшэ **И. И. Евтеев** тоособо.

Кабанскын районно Советэй үйсэдком КПСС-эй ЦК-гай июниин (1987 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, районой экономикые 1988—1990 онуудта финансын талаар һайжаруулха программа зохёоһон байна. Тус программа бэелүүлһэнэй ашаар 10,3 миллион сэбэр олзо оруулагдахаар хараалагдана. Гарза гаргашатай продукци хорооһоной, продукциин өөрынь үнэ сэн доошолуулһанай ашаар үшөө 4,7 миллион түхэриг сэбэр олзо оруулагдаха юм.

Гэхэтэй хамта бюджедһээ үгтэдэг мүнгые эээн бусаар гаргашалдаг ушарнууд олон. Үйлэдбэриһөө гадуур мүнгэн ехээр гаргашалагдана. Жэшээлхэдэ, Сэлэнгын ЦКК 328 мянган түхэриг, Байгалай модоной бааза — 2132 мянган, Клюевскэ леспромхоз 721 мянган түхэриг яла түлэһэн байна. Кабанскын РАПО-гой ажахынууд олзо оруулха түсэбоо 119 мянган түхэриг дутуу дүүргэһэн байха юм.

Түсэбөө гадуур бии болоһон эд бараан болон бусад материальна зөөри агропромышленна комплексдо 1988 оной январиин 1-эй байдалаар 10,7 миллион түхэриттэ хүрөө.

Районно Советэй үйсэдком худалдаанай эд бараанай эрьесын түсэб дүүргэхэ талаар нэмэлтэ хэмжээнүүдые абаагүй. Тиимэһээ 1987 ондо, мүн 1988 оной нэгэдэхи квартална түсэбөөр хараалагдаһанаа 5,3 миллион түхэриг өөр бага эд бараан худалдагдаа. Байгша оной нэгэдэхи квартална районой бюджедтэ 120 мянган түхэриг түсэбөө багаар оруулагдаа. Нөөсэлэлгын кассада хун зон мүнгэ ехээр оруулна. Юундэб гэхэдэ, худалдажа абаха эд бараан үшөөл хомор ха юм. Кабанскын районно Советэй үйсэдком финансова нөөсэнүүдые ехэ болгохо талаар бүхы хэмжээнүүдые абанагүй гэжэ Министрнүүдэй Совет тэмдэглэбэ.

Республикын финансын министр **М. Г. Намсараев** үгэ хэлэхэдэ, тус районно Советэй худэлмэриин дүгүй дунданууд дээрэ тогтобо.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ **С. Н. Булдаев** заседаниие хүтэлбэрилэн байна.

«ҮХИБҮҮДЭЙНГЭЭ ТҮРЭЛХИ ХЭЛЫЕ ХҮГЖӨӨХЭ...»

ДЭЖЭД ДАШАНИМАЕВА Данхан Эгэтынгээ-Адагай һургуулида һуража ябаха үеһөө түрэлхи хэлэндээ тон дуратай, тэрэнэй баялигуудые һонирхон шудалха талаар буряад уран зохёолой номуудые олоор уншадаг һэн. Дунда һургуулияа дүүргээд байхадаа тэрэ «ямар мэргэжэл абажа, хэн болохом ааб» гэһэн асуудалда тулгардажа байгаагүй. Юуб гэхэдэ, үхибүүдтэ ном зааха багша болохо гэһэн багынь ермэлээл байгаа ха юм. Тэрэнээ бэелүүлэн, Дэжэд Дашанимаева Улаан-Удын багшанарай училищи дүүргээд, мүнөө түрэл нютагайнгаа һургуулида багшалжа эхилһээр 23-дахи һуралсалай жэлые түгэхэбэ.

Һургуулида ороһон бага үеэ-тэнийе эхин классуудһаань захалжа түрэлхи хэлэндэнь, арадайнгаа ёһо заншалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ Дэжэд Дымбрыловна ехэ анхаралаа хандуулдаг.

— Элинсэг хулинсагуудайнгаа ёһо заншалнуудые хүндэлжэ, сахижа, эдир багаһаань шэнэ үеэ-тэнөө һургаха гэшэ мүнөө сагаймнай тон лэ зүб эрилтэ болонхой. Буряад үхибүүдэйнгээ түрэлхи хэлые хүгжөөхэ, тэрэнэй баялигуудые шудалуулха талаар бии байгаа арга боломжонуудаа гүйсэд хэрэглэхые оролдонобди. Нэн түрүүн манай түрэлхид үндэһэн хэлэн дээрээ гаража байдаг «Буряад үнэн» газетээ зааталгүй захижа, гэр бүлөөроо, үхибүүдээрээ уншажа байха ёһотой»,— гэжэ багша хөөрэнэ.

Үхибүүдые эрдэм номдо һургахэ, хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэ габьяатай байһанайнгаа түлөө нүхэр Д. Д. Дашанимаева 1983 ондо «РСФСР-эй арадай гэгээрэлэй отличник» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө һэн.

Дэжэд Дымбрыловна ажал хүдэлмэриингөө забһарта өөрынгөө эрдэм мэдэсые сэг үргэлжэ дээшэлүүлжэ байдаг. Тэрэ Д. Банзаровай нэрэмжэтэ Буряадай багшанарай институдай хэлэ, бэшэгэй факультедэй буряад таһагые амжалтатайгаар дүүргээ һэн. Мүнөө үедэ буряад эхин классуудай багша-методист 4-дэхи класста шудалагдаха уншалгын шэнэ ном зохёолсожо байнхай.

Б. ЖАНЧИПОВ,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Яруунын районой Эгэтын-Адагай дунда һургуулиин эхин классуудай багша-методист; РСФСР-эй арадай гэгээрэлэй отличник Дэжэд Дымбрыловна ДАШАНИМАЕВА.

Авторай фото.

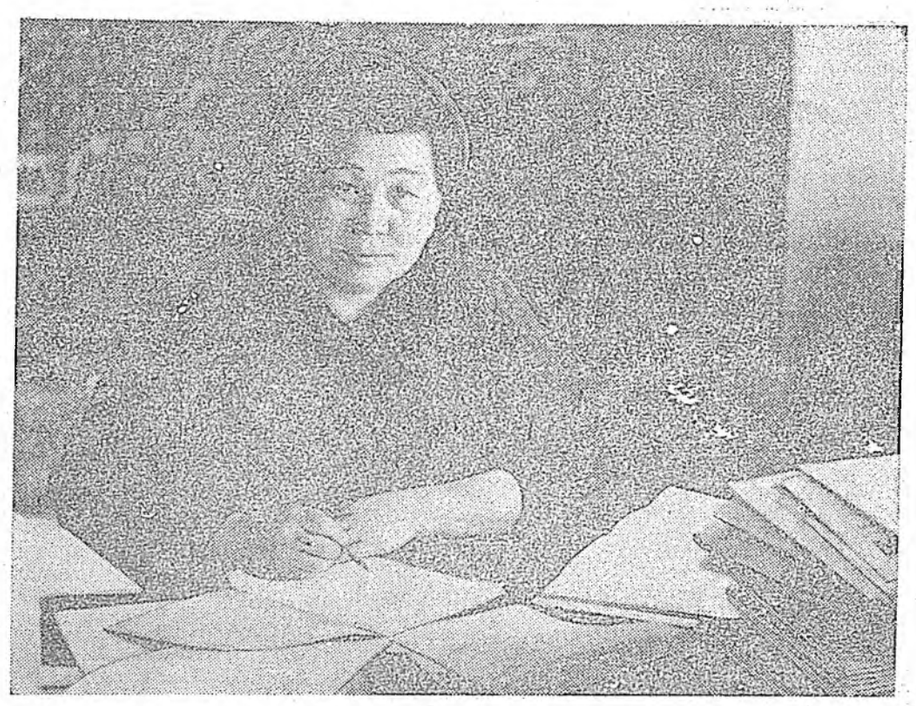

ОНОЙ ХҮСЭ СҮҮЛЭГШЭ

малшадай харуулһан ургэлжэ гаргаа. Зүгөөр ажаһоондо ороод, онол арга ийн хүдалмэрийн дүнэй ябаса тулгаа, гүүртэ, ажалай бриадаһан симментал үүлтэрэй үнеэдтэ хүудаһанууд» ргагдажа, олоо табидаг зан-

ой хаһаадалгатайгаан «Дайшалгаа» гаргадаа бэ- ишон Ходаг- Цырендоржие- бригадын дүй дүр- энгыгээр бэ- ой бусад ота- аһаанан байна.

хонишод, за- ууд Баяндa Дондоко- хонин бури- ийн, түргэн ехэ, болгожо, ааһын, нооһо өлөө тэмсэжэ ой холтой мэ- ийлгаан» хуудa- ийн байха

ой түб һуурин- до малые ша- комплекс бии хамтадаа 22 Убэлэй һара- ийдаг малайн- бурин шэгнүүр грамаар нэ- аад, тэрэнээ ийн ядамаргүй- ийха юм. Эдэ ой «Дайшалхы» хуудаһа- ийн байна.

ой малшадай харуулһан ургэлжэ гаргаа. Зүгөөр ажаһоондо ороод, онол арга ийн хүдалмэрийн дүнэй ябаса тулгаа, гүүртэ, ажалай бриадаһан симментал үүлтэрэй үнеэдтэ хүудаһанууд» гаргагдажа, олоо табидаг зан-

ой малшадай харуулһан ургэлжэ гаргаа. Зүгөөр ажаһоондо ороод, онол арга ийн хүдалмэрийн дүнэй ябаса тулгаа, гүүртэ, ажалай бриадаһан симментал үүлтэрэй үнеэдтэ хүудаһанууд» гаргагдажа, олоо табидаг зан-

хүдэлмэридэ совхозой ахамад мэргэжэлтэд С. В. Дамбаев, Д. Д. Будаев гэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг, һанамжа дурадхалнуудаа оруулжа, дүтүү дунданууда усадхахын тулада ямар хэмжэнүүдые абаа һаа, таарамжатай байхаб гэжэ ойлгуулан үгэдэг юм.

Хабарай тарилгын, намарай ургаса хуряалгын үедэ трактورна бригадануудай хүдэлмэридэ зорюулагдаһан «Дайшалхы хуудаһануудые», «Халаахай» олоор гаргадагбди. Тэдэнээ хүн зонэй олоороо ябадаг магазин, соёлой гуламта болон һургуули сбо абаашажа үлгэдэг, олоной анхаралда табидаг гэшэбди.

Нёдондо жэлдэ тэжээлэй ургамалнуудай ургаса хуряалгын түлөг дундаа ябажа байхада, энэ хүдэлмэри дээрэ шанарай талаар дутагдалнууд дайралдаа һэн. Арадай хиналтын бүлэгэй гэшүүдтэй «Сахилгаан» хуудаһанууд гаргажа, саг дарыдань хэмжээнүүдые абхуулһан байнабди. «Сахилгаанай» гү, али «Дайшалхы хуудаһанай» дохёогоор совхозой дирекци болон парткомой зүгһөө хэмжэнүүд бодотоор абтажа, бии байгаа дутуу дунданууд усадхагдадаг байха юм.

Манай совхозой Аланай трактورно-таряан ажалай бригадын Советэй гэшүүдтэй сугтаа тэндэхи библиотекарь, комсомолой гэшүүн Лидия Гуруева бүхы шахуу «Дайшалхы хуудаһануудые», «Сахилгаануудые», «Халаахайнуудые» гаргажа, тэндэ бэшэгдэһэн зүйлнүүдые гансашье бригадын гэшүүдэй дунда тараана бэшэ, мүн олонийтэдэ дуулгадаг юм.

Манай совхозой коллектив экономическа болон социальна хүгжэлтын 1987 оной түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө дэлгэрһэн Бүхэроссин социалис мүрысөөндэ хабаадалсажа, онсо шалгарһанайнгаа түлөө РСФСР-эй Министрнүүдэй Советэй ба ВЦСПС-эй дамжуулын Улаан тугта хүртөө юм. Энээн тухай мэдээнэй ерэхэтэйнь сасуу «Сахилгаан» хуудаһанууд гаргажа, ажалшадаа амжалтаарнь амаршаһан байнабди.

Н. ДМИТРИЕВА,
Хориин совхозой профкомой түрүүлэгшэ.

БҮҮ ЗЭБСЭГҮҮДЫЕ ХУРЯАХЫН ТҮЛӨӨ

«Ядерна зэбсэггүй дэлхэйн түлөө, хүн түрэлтэнэй аймидаралай түлөө» гэһэн уряа доро бүхы дэлхэйн түрүү үзэл бодолтой хүн зон байгша оной июниин 11-дэ болохо жагсаалда гараха юм. Эб найрамдалай хуби заяан, хүн түрэлтэнэй ерээдүй тухай асуудал эрхэтэн бүхэнэй һанаа сэдьхэл зобооно бшуу.

Манай республикын ажалша коллективүүдтэ, һуралсалай эмхи зургаануудта энэ үдэр митингнүүд үнгэргэгдэхөөр хараалагдана. Эндэ илангяа залуушуул олоор хабаадаха юм. Тиимэнээ һуралсалай эмхи зургаануудта, предприятинуудта уридшалан бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулагдажа захаланхай. Энэ жагсаалай бодото удха шанар тайлбарилан ойлгуулһан хэмжээ ябуулганууд үнгэргэгдэхэ юм.

Июниин 11-дэ Улаан-Удымнай Советүүдэй талмай дээрэ «Ядерна буу зэбсэг хуряахын түлөө!» гэһэн уряа доро митинг болохо.

Эб найрамдал хамгаалха талаар Совет комитедэй Буряадай отделени.

ХИЛЫН САНАНАА

ТАСС АПН

БҮХЫ ДЭЛХЭЙН АРАДУУДАЙ АША ТУҺАДА

Совет-американ харилсаанда болоно байһан һайн хубилалтануд бүхы дэлхэйн арадуудай хуби заяанда шухала удха шанартай гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой США-гай Президент Р. Рейгантэй уулзажа, хэһэн хөөрэлдөөнүүдые дэлхэйн арадууд һайшаана. Хоёр ороной дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй хөөрэлдөөнүүд бүхы дэлхэйн арадуудай аша туһада хоёр ехэ гүрэнэй харилсаа холбоое хүгжөөлгэдэ шэнэ түлхиһэ үгэхэ юм гээд этигэн найдажа байһанда нинтын ба гүрэнэй ажал ябуулагшад, олонийтэдэ мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүд хөөрэлдөөнүүдэй эхине шэнжэлэн тайлбарилхадаа мэдүүлнэ.

США. Энэ хадаа «тон үнэн зүрхэнэй; бүтэмжэтэй һайн уулзалга болоно... Энэмнай яһала һайн эхин лэ. Үргэн ехэ зүблэхэ зүйлөөр үгөөэ ойлголсохые хоёр талын һанаашалжа байһандань этигэн найданаб» гэжэ США-гай гүрэнэй секретарь Дж. Шульц М. С. Горбачевой США-гай Президент Р. Рейгантэй хэһэн түрүүшын хөөрэлдөөнэй дүнгүүдые Си-би-эс гэдэг телевиденнин программада шэнжэлхдээ хэлэбэ.

«Захиргаанайнь эрхэ түлөөлэгшын болзорой дүүрэтэр стратегическэ добтолхы буу зэбсэгүүд түшаа договор баталхые США-гай Президентын үнэхөөрөөшье хүсэжэ байһаннинь элирнэ» гэжэ национальна аюулгүйе сахиха талаар США-гай Президентын туһалагша К. Пауэлл Эй-би-си телекомпанида интервью үгэхэдөө тэмдэглээ.

Һүүлэй гурбан жэлэй хугасаа соо американ-совет харилсаан яһала һайжарба. Тиигэжэ хэдэн арбан жэлэй турша соо хоёр ороной хоорондохи хёмороо зуришэлдөөй гүримшуулан һайжаруулагдажа байна гэжэ «Лос-Анджелес таймс» газетэ бэшэнэ. Уласхоорондын харилсаан тушаа Советскэ Союзай шэнэ политическэ бодомжын ашаар лэ дайнай аюул һуларһан байна гэжэ газетэ бэшэнэ.

Хэзээ нэгэтэ «хуйтэй дайнай» тала баридаг байһан Рейган СССР-эй болон США-гай хоорондохи харилсаанда хубилалтануудые хэхэ зорилготойгоор Москва ошобо гэжэ «Сан-Хосе Меркьюри ньюс» газетэ мэдээсэнэ.

КУБА. Буу зэбсэгүүдые хуряалгын асуудалнуудаар бүлэглэлнүүдтэ хабаададагүй худэлөөнэй залан хүтэлбэрилгын бюрогой эндэ боложо байһан онсо яаралтай заседанида хабаадагшад КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевто, США-гай Президент Р. Рейгандэ эльгээгдэхэ бэшэг баталан абаба. Хоёр ороной хүтэлбэрилэгшэдэй Москвада боложо байһан уулзалга ехэ удха шанартай гэжэ заседанида хабаадагшад тэмдэглээд, буу зэбсэгүүдые хизаарлахын, хуряахын түлөө Холбоото Штадууд, Советскэ Союз харюусалгатай байна гэжэ онсолон заана. Мүнөө боложо байһан хөөрэлдөөнүүдэй үедэ энэ харюусалгань бодотоор бэелүүлэгдэжэ, нэн түрүүн стратегическэ ядерна буу зэбсэгүүдые хуриаха, ядерна туршалганууде хорихо талаар тодорхойгоор бэелүүлэгдэхэ аабза гэжэ этигэн найдажа байһанаа мэдүүлнэ.

ФРАНЦИ. Дэлхэйе уршаг түбэгтэ оруулжа болохо буу зэбсэгүүдые үргэнөөр бүтээлгые зайсуулан саража, сэрэгэй хүсэ хэрэглэлгэдэ үндэһэлжэ аюулгүй байдал хангаха гэһэн бодомжые буруу һүргэхөөр саг хүрэжэ ерээ гэжэ Советскэ Союзда тоолоно гэжэ «Юманите» газетэ бэшэнэ. Империализмын бодото байдалые тоогүй, ямар ехэ аюулай тохёолдуулагдажа байһан туһай эндэ хэлэгдэнэ гэжэ газетэ бэшэнэ. Шэнэ тухэлэй улаасхоорондын харилсаа тогтоохые совет тала оролдоно. Москвада эхилһэн хөөрэлдөөнүүд тохёолдожо байһан арсалдаа хёмороое зайсуулан сараха арга олгохо ёһотой. Стратегическэ добтолхы буу зэбсэгүүдые 50 процентээр хороохо договор баталха, мүн бусад һалбаринуудаар хэлсээ баталха талаар үгэеэ ойлголсохо арга олдохо аабза гэжэ хэлээ.

ФРГ. Москвада боложо байһан уулзалгада хабаадагшад нинтэ нэгэн уг зорилготой. Зүүн болон баруун орнуудай хоорондохи хөөрэлдөөе эдэбхижүүлхэ, тиигэжэ нэгэ нэгэндээ этигэл найдал бэхижүүлхэ гэһэн хараа бодол бэелүүлхэ зорилго урдаа табигшад уулзажа байна гэжэ Баруун Германиин ЦДФ гэдэг телекомпаниин репортаж соо хэлэгдэнэ.

АНГЛИ. «Түүхэтэ уулзалга», «Зүүн ба баруун орнуудай хоорондохи харилсаае улам дүтэ, ойлгосотой болгохо талаар хэгдэһэн асари ехэ алхам» гэжэ Лондоной хэблэл Москвада боложо байһан совет-американ уулзалые шэнжэлнэ. Манай түбй дэлхэй дээрэхи аюулгүй байдалые хангахын тула агуухэ хоёр орон богоннихон саг соо урагшаа ехэ алхам хэбэ гэжэ энэ уулзалга элирхэйлэн харуулна гээд «Дейли экспресс» газетэ бэшэнэ.

ЯПОН. Дундуур ба дүтын зайда хэрэглэгдэхэ

Оршон тойронние хамгаалха бүхэдэлхэйн үдэр тэмдэглэгдэхэнь

ШАНГУУД БАРЮУЛАГДАБА

Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай, технологическа болон хүдөө ажахын институдуудай бүлэг студентнэртэ республикын Ойн ажахын министерствын мүнгэн шангууд барюулагдаба. Иимэ шагналда хүртэhэн дурсагдагша институдуудай бүлэг студентнэр байгаали хамгаалха талаар хэмжээ ябуулганууудта эдэбхитэйгээр хабаадалсажа байдагаараа мэдээжэ юм. Жэшээнь, үнгэрэгшэ жэлэй декабриин 20-hоо 31 болотор эдэнэр ой тайгада ургадаг хасуури модо хулгайлагшадые тодоруулха талаар хэгдэhэн шалгалтада ГАИ-гай болон ойн ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэй суг эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Тиигэжэ Улаан-Үдэ хотын болон хүдөө нютагуудhаа город руу ерэhэн машина, техникэ шалгажа, хасуури хулгайгаар отологшодые элирүүлэлсэhэн байгаа.

Шагнагдагшадай дунда технологическа институдай студентнэр А. Калашников, В. Костромин, А. Пермяков, багшанарай институдhаа В. Конакова, А. Ленская, Л. Вольская, хүдөө ажахын институдhаа А. Дондоков, Г. Дашидондоков, К. Ломухин гэгшэдые нэрлэлтэй. Хүдөө ажахын институдай бүлэг студентнэр түмэр замай вокзал ошожо, шалгалта хэлсэхэдээ, дүтын районуудай ой тайгада орожо, хасуури хулгайлагшадые барилсаа юм.

Байгаали хамгаалха зорилгоор эмхидхэгдэдэг шалгалтада, илангаяа зунай, намарай hарануудта сагhаа урид hархяаг, hамар түүхээ ой тайгада гарагшадые шалгаха. Улаан-Үдэ хотые тойроод ургажа байдаг ой модо, уhанай эрье ариг сэбэр байлгахын түлөө хэгдэдэг хэмжээ ябуулганууудта эдэбхитэйгээр хабаадалсаха дуратай байhанаа тэдэнэр мэдүүлээ.

И. КАРБАИНОВ,
Байгаали хамгаалха бүлгэмэй республикын советэй президиумэй түрүүлэгшын нэгдэхи орлогшо.

БАЙГААЛИ хамгаалха бүлгэмэй республикын советэй ээлжээтэ гурбадахи пленум боложо, «1987 ондо байгаалиин оршон тойронхине сахин хамгаалха талаар хэгдэhэн хүдэлмэриин дүн ба байгша ондо хэгдэхэ хүдэлмэриин зорилгонууд» гэhэн асуудал зүбшэн хэлсэгдээ. Энэ асуудалаар тодорхой шиидхэбэри баталан абтажа, шухала хэмжээ ябуулганууд хараалагдаhан байна. Манай корреспондент Б. ЦЫРЕМПИЛОВ пленумдэ хабаадаhан байгаали хамгаалха районуудай бүлгэмэй хэдэн хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдэбэ.

Байгаали хамгаалха бүлгэмэй Кабанскын районой советэй түрүүлэгшын орлогшо Г. Р. Ткачев:

—«1987—1995 онуудта Байгал нуурай оршондохи байгаалиин нөөсэнүүдые аршалан хамгаалха ба гамтай зүбөөр хэрэглэхэ хэмжээнүүд тухай» тогтоолой КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Советэй баталан абаhаар жэл болохонь. Үнгэрөөд байhан үе соо манай райондо энэ асуудалаар ямар хэмжээ ябуулганууд хараалагдааб, юун хэгдээб?

Тогтоолой газетэнүүдтэ тунхаглагдаhанай hүүлээр арадай депутадуудай районно Советэй сесси дээрэ энэ асуудал хаража үзэгдөөд. байгаали хамгаалха тусхай бүлэг байгуулагдаа hэн. Мүнөө тус бүлэгэй гэшүүд район соогоо оршон тойрондохи байгаалиингаа баялиг аршалан хамгаалха талаар эмхидхэлэй. ойлгуулажын ехэ хэмжээ ябуулганууудые хараалаад, хэрэг дээрэнь бэелүүлжэ эхилээ. Жэшээнь, районой ажахы, предприятинуудта асарагдадаг химикадуудай, минеральна үтэгжүүлгэнүүдэй яагаад хадагалагдадаг, хэрэглэгдэдэг тухай асуудал шалгажа олон дутуу дунданууудые элирүүлhэн байгаабди. Тиихэдэ целлюлозо-картонно комбинадhаа гарадаг муухай үлэгдэлнүүд байгаали бузарлаhаар. Энээнhээ гадна, зунай hарануудта Байгал далайн эрьедэ ерэжэ амарагшад байгаалиин нөөсэдэ хайра гамгүйгөөр хандана. Эдэ бүгэдын түлөө хэн харюусахаб, хэзээ болюулагдаха гээшэб? Байгал далай хамгаалха тухай парти, правительствын тогтоол юундэ муугаар бэелүүлэгдэнэ гээшэб гэhэн асуудал гарана.

Захааминай районой советэй түрүүлэгшын орлогшо Д. И. Абрамзон:

— КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй абаhаа тогтоолой hүүлээр район соо байгаали хамгаалха талаар ябуулагдадаг хүдэлмэри шалгалгын тусхай сектор байгуулаа hэмди. Секторэй эдэбхитэд районой ажахы, предприятинуудаар ябажа, түлишэ, тоhон болон минеральна бодосуудай хэр зэргээр хадагалагдадаг, хэрэглэгдэдэг байhаниие шалгажа, шүүмжэлхы удхатай статья районойнгоо газетэдэ гаргуулжа, олондо мэдээсэhэн байнабди. Тиихэдэ бага гол, горхонуудай эрье тохойгоор хаягдаhан зүйлнүүд болон унаhан модо, шулуунhаа сэбэрлэхэ хүдэлмэридэ районой ажалшад, илангаяа hурагшад эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг болоо. hүүлэй хэдэн жэлэй туршада Эдэ гол ехээр шэргэжэ захалаа. Шалтагааниинь гэхэдэ, уhаар элбэг энэ голые модо шулуунhаа сэбэрлэхэ хэмжээ ябуулга хэншье хэдэггүй. эмхидхэдэггүй юм. Энээнэй хажуугаар ажахынуудай эрьедэнь дутэ бариhан малай байра, түхеэрэлгэнүүд голой дэй түрүүлэгшын орлогшо Д. И. Абрамзон:

— КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй абаhаа тогтоолой hүүлээр район соо байгаали хамгаалха талаар ябуулагдадаг хүдэлмэри шалгалгын тусхай сектор байгуулаа hэмди. Секторэй эдэбхитэд районой ажахы, предприятинуудаар ябажа, түлишэ, тоhон болон минеральна бодосуудай хэр зэргээр хадагалагдадаг, хэрэглэгдэдэг байhаниие шалгажа, шүүмжэлхы удхатай статья районойнгоо газетэдэ гаргуулжа, олондо мэдээсэhэн байнабди. Тиихэдэ бага гол, горхонуудай эрье тохойгоор хаягдаhан зүйлнүүд болон унаhан модо, шулуунhаа сэбэрлэхэ хүдэлмэридэ районой ажалшад, илангаяа hурагшад эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг болоо. hүүлэй хэдэн жэлэй туршада Эдэ гол ехээр шэргэжэ захалаа. Шалтагааниинь гэхэдэ, уhаар элбэг энэ голые модо шулуунhаа сэбэрлэхэ хэмжээ ябуулга хэншье хэдэггүй. эмхидхэдэггүй юм. Энээнэй хажуугаар ажахынуудай эрьедэнь дутэ бариhан малай байра, түхеэрэлгэнүүд голой шанарhаа бүридэhэн аяншалагшадай бүлэг хабар. зунай hарануудта хүбшэ тайгаар ябахадаа, номин тунгалаг Байгал далайн эрьедэ амархяяа ошоходоо, оршон тойронхи байгаалияя хамгаалха хэрэгтэ анхарал хандуулжал ябадаг болонхой. Студентнэр аяң замда ябахадаа бага горхонуудай hаба модо, шулуунhаа сэбэрлэжэ, уhанай гол hабыень олгожо үгэдэг шэнжэлэлгын хүдэлмэри хэдэг болонхой. Энээнhээ гадна, бүлэг студентнүүдэй хүсөөр Байгал далайн эрьеэр—26 километрэй зайда экологиин зүргэ гаргагдажа байгаалиин баялиг элбэгжүүлхэ хэмжээ ябуулга бэелүүлэгдэжэ эхилээ. Ерэхэ hуралсалай жэлhээ Байгаалиин ба экологиин кафедра институдтаа нээхэ болообди.

Агнуурийн болон олзоборилгын ажахын управлениин н арьяатанай тоо бүридхэл абадаг ба хамгаалдаг таhагые даагша В. Т. Носков:

— Байгаалиин баялиг хамгаалха тухай асуудал гансал мүнөөдэр зүбшэн хэлсэнэ шухала шиидхэбэринүүдые абана бэшэбди. Энэ асуудал районой ой тайга, нуг... мүүд соо булган б... пюунуудые олошоо... оилгоор тэдэнние... эхилэнхэйбди. Сан... үсөөржэ эхилhэн ан... тай нюта- бүхэндэ тэ... шоруулха талаар... хэгдэхээр хараалагдаа...

— Хэнэйшье мэдэ... публика доторнай нуу... рэмүүд, ехэшье, баг... горхонууд элбэг гэшэ... тойронхи байгаалия... ха, ариг сэбэр байг... лаар эмхидхэлэй, ой... жын хүдэлмэри зүр... шэбди. Мүнөө хэдэ... хонуудай эрье зүбш... хынууд хэды олон б... дал түхеэржэ, ... мал адуулна, минер... жүүлгэ хадагалха... баринаб даа. Эдэ бүг... га, түхеэрэлгэнүүд... зүбшэлгүйгөөр бүтэ... гэдэтэй байгаали... бүлгэмэй эдэбхитэ... тэмсэхэ нангин үлэ... тэй түрэтэйгөөр ... лөө оролдохо ёhотой... жэ республикын бүг... дые хамгаалха т... чальник Ц-Д. Ж. Жа... пэ.

Хэлсэгдэhэн асуу... дорхой тогтоол б... жа, байгаали хамг... гэмэй эдэбхитэй... улам hайжаруулха... сэгдээ.

ХАРЮУСАЛГАМНАЙ ЕХЭ

Байгаалиин баялигуудые обществын хэрэглэмжэ хангалгада тааруу зохидоор хэрэглэхэ, тэдэнние гамтайгаар, эзэн ёhоор гаргашалха, манай гол, мүрэнүүд болон амаралтын үдэр ой соогуур зайха дуратайшуул олон байдаг. Эдэнэр тамхи носоогоод хүсэд унтаргаангүй хаяна, ой соо болгоомжогүйгөөр гал түлинэ, байгаалиин оршон байбэелүүлжэ эхилээ. Жэшээнь, районой ажахы, предприятинуудта асарагдадаг химикадуудай, минеральна үтэгжүүлгэнүүдэй яагаад хадагалагдадаг, хэрэглэгдэдэг тухай асуудал шалгажа олон дутуу дунданууудые элирүүлhэн байгаабди. Тиихэдэ целлюлозо-картонно комбинадhаа гарадаг муухай үлэгдэлнүүд байгаали бузарлаhаар. Энээнhээ гадна, зунай hарануудта Байгал далайн эрьедэ ерэжэ амарагшад байгаалиин нөөсэдэ хайра гамгүйгөөр хандана. Эдэ бүгэдын түлөө хэн харюусахаб, хэзээ болюулагдаха гээшэб? Байгал далай хамгаалха тухай парти, правительствын тогтоол юундэ муугаар бэелүүлэгдэнэ гээшэб гэhэн асуудал гарана.

Захааминай районой советэй түрүүлэгшын орлогшо Г. Р. Ткачев:

—«1987—1995 онуудта Байгал нуурай оршондохи байгаалиин нөөсэнүүдые аршалан хамгаалха ба гамтай зүбөөр хэрэглэхэ хэмжээнүүд тухай» тогтоолой КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Советэй баталан абаhаар жэл болохонь. Үнгэрөөд байhан үе соо манай райондо энэ асуудалаар ямар хэмжээ ябуулганууд хараалагдааб, юун хэгдээб?

Тогтоолой газетэнүүдтэ тунхаглагдаhанай hүүлээр арадай депутадуудай районно Советэй сесси дээрэ энэ асуудал хаража үзэгдөөд. байгаали хамгаалха тусхай бүлэг байгуулагдаа hэн. Мүнөө тус бүлэгэй гэшүүд район соогоо оршон тойрондохи байгаалиингаа баялиг аршалан хамгаалха талаар эмхидхэлэй. ойлгуулажын ехэ хэмжээ ябуулганууудые хараалаад, хэрэг дээрэнь бүхэнние мэдэхэ болоhон хүн. Эрилтэ ехэтэйгээр ажал хэрэгтэ хандадаг хадань участок дээрэнь hүүлэй арбан жэлэй туршада гансашье түймэр болоогүй. Тэрэ ажалшадтай нягта холбоотойгоор ажаллана. Тиимэhээ участогаа hайнаар харууhална, хододоо социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ, урмашуулагдаhан лэ байдаг.

Минии hанахада, А. М. Бизиков шэнги байгаалида дуратайшуулай олон hаа, ойдо гансашье түймэр носохогүй hэн. Бидэ бултадаа Байгал шадарайнгаа байгаали нюдэнэйнгөө сэсэгы мэтээр харууhалхын, баялигыень улам арьбадхахын тула эрид шангаар тэмсэхэ болонобди.

Мүнөө сагта алишье газарта түймэрэй носохо аюул бии. Энэ ушарта түймэр саг дары сараха районой тусхай комисси эмхидхэгдэнхэй. Ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна, профсоюзай, комсомолой организацинуудай хүдэлмэрилэгшэд энэ комиссиин гэшүүд болонхой. Эдэнэр ганса түймэр сараха хүдэлмэридэ туhалха бэшэ, үдэр бүриин хүмүүжүүлгын, ойлгуулажын хүдэлмэри олоной дунда ябуулжа байха зэргэтэй.

Бидэ Байгалайнгаа сэлмэг арюун байхынь түлөө эрид шиидэнгеэр хамтаран тэмсэхэ болонобди. Байгаали бузарлаха дуратайшуул манай хүсые мэдэрхэ ёhотой. Тиигэбэл дура зоргоороо ой соогуур зайжа, модо отолхо, гэмтээхэ, түймэр табиха ушарнууд үсөөрхэ байна. Хамтын хүсөөр Байгалайнгаа баялигые арьбадхаха болонобди, ёhотой эзэдынь байха зэргэтэйбди.

В. СЕРДЮКОВ,
Хойто-Байгалай ой модоной ажахын директор.

ЭЗЭН БАЙХА ЗЭРГЭТЭЙБДИ

нуурнуудай, агаарай арюун сэбэр байха хэрэгтэ саг үргэлжын анхарал хандуулха, ой модоной нөөсэнүүдые дахинаа hэргээхэ, ургамалай ба ан амитанай аймагые улам арьбадхаха, газар дайдын үрэжэлтэ хүрьhыень аршалха ба хамгаалха, залуушуулые байгаалиин баялигта эзэн ёhоор, гамтайгаар хандажа hургаха гээшэ мүнөөдэрэй гол зорилгонуудай нэгэниинь болоно.

«Манай байгаалиин баялиг барагдашагүй юм» гээд зариман hанадаг. Тиигэжэ ой модо дура зоргоороо отолхо, гэмтээхэ ушар үзэгдэдэг, үнгэржэ ерэхдээ, хүнэй зэмээр ой соо түймэр табигдажа, олон мянган кубометр модон хосордог, ан амитад дуратай байраяа орхижо ошодог байна бшуу. Түрэл байгаалидаа бидэ иимэ харшаар хандаха эрхэгүйбди.

Манай Хойто-Байгалай районой ажалшад, БАМ-ай барилгашад, түмэр замшад Байгал нуурай хойто эрьедэ ажаhууна, ажаллана. Эдэнэр байгаали хамгаалха талаар яhала эдэбхитэй ажал ябуулга бэелүүлдэг. Барилгын эмхи зургаануудай дэргэдэ байгаали хамгаалха бүлэгүүд эмхидхэгдэнхэй. Түймэр сараха командануудай гэшүүд участогуудаа hайнаар мэдэдэг. Хүн зоной дунда ойлгуулажын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри яhала ябуулагдадаг.

Амаралтын үдэрнүүдтэ холын участогуудаар ябажа хараха, шалгаха гээшэ ехэ удха шанартай. Юуб гэхэдэ, далда зохидоор амардагбди гэжэ бултадаа тоолоно. Иимэ амаралтануудай хойшолон эли ааб даа. Эдэнэй hүүлээр олон үдэрнүүд соо түймэр соробхилжо, тэрэние унтараалгада ехэ хүсэ шадал, мүнгэн зөөри гаргашалагдажа, гүрэндэ, байгаалида ехэ хохидол үзүүлэгдэнэ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ манай Хойто-Байгалай ой модоной ажахын газар дээрэ 26 түймэр боложо, 132 гектар газарта модон шатаhан байха юм. Түймэр табигшад элирүүлэгдээгүй. Олонхи ушарта зоной hуудаг газарhаа холо, хада уулын хормойдо, хүбшэ тайга соо түймэр носожо, ой модоной ажахынуудай, милицийн хүдэлмэрилэгшэдэй хүрэжэ ерэтэр эзэмтэд мүр сараагаа үгы хээд, тэрьедэжэ үрдинэ.

Үнгэрhэн жэлдэ Хакусы гэжэ хүн зоной олороо амардаг үзэсхэлэн гоё газарта түймэр носожо, байгаалидаа ехэ хохидол ушаруулагдаа. Хакусы гэжэ газарта түймэр табигшадые хараhан хүн биил байха. Теэд тэдэнэй нэгэниньшье ой модоной ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ ерэжэ хэлээгүй. Зогсолтын үе сагта ганса амияа хараад, бүтүү ябаха саг үнгэрэн ошоо ха юм. Байгаалида хохидол үзүүлэгшэдэй нэрэ обог саг дары олондо мэдээжэ болгодохо ёhотой.

Байгаалида өөрынгөө зөөридэ хандаhан шэнгеэр хандаха ябадалые үндэhөөрнь усадхаха хэрэгтэй. Эндэ одоол hанал бодолоо эрид шиидэнгеэр хубилгаха гээшэ манай гол шухала зорилгонуудай нэгэниинь болоно.

Үнгэрhэн жэлэй хабар Горбылак гэжэ газарта түймэр эхилбэ. Хадын эгсэ хормой өөдэ түймэр соробхилон гаража, дүтэ ойрын ой тайгын шатаха аюул тохёолдобо. Коммунист Г. П. Романовай хүтэлбэрилдэг «Водрем-82» гэжэ барилга-хабсаралгын поездын хүдэлмэрилэгшэд ехэ эбтэйгээр сугларжа, энэ түймэр саг дары унтараагдаа бэлэй.

Тус ажахын хүдэлмэрилэгшэд байгаалидаа ехэ дуратайгаар хандадаг гэжэ бидэ hайн мэдэнэбди. Поездын хүдэлмэрилэгшэд Хойто-Байгалай районой газар дайда дээрэ арбан хоёр жэлэй туршада барилга хэнэ. Энэ хугасаа соо эдэнэр гансашье модо өөрынгөө дураар отолоогүй. Хүдэлмэрилэгшэдые байгаалида дуратайгаар хүмүүжүүлхэ гээшэ ганса ой модоной ажахынуудай хүдэлмэрилэгшэдэй хэрэг бэшэ. Энэ бултаней, иленгаяа партийна, профсоюзай, комсомолой организацикуудай начгин хэрэг мүн болоо.

Түймэр сараха болоходо, оньhон техникэ, трактор, машина, бульдозер, хүн зон олоор хэрэгтэй болодог. Үнгэрэгшэ жэлдэ Байгалай хойто эрьедэ оршодог Котельниково хушуун шадар ехэ түймэр носожо, хүн зон, техникэ олоор хэрэгтэй болоо. Хүүргэ баридаг 52-дохи отрядай, оньhожоруулагдамал 137-дохи колоннын, «Победа» колхозой хүтэлбэрилэгшэд трактор, машинануудые, хүн зониие эльгээхэз огто арсаhан байха юм. Эдэ дурдагдаhан ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй эзмээр хэдэн үдэр соо түймэр носожо, байгаалида ехэ хохидол үзүүлэгдээ. Теэд мүнөө хүрэтэр эдэ ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэ ямаршье эзмэ тохогдоогүй байhаар.

Гайхалтай хэрэг. Байгал шадар түймэрэй носожо байхада, тэрэние сараха хэрэгтэ hаналаа табинагүй! Байгаали хамгаалха хүдэлмэри hайжаруулха асуудалаар КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй 1987 ондо гаргаhан тогтоолнуудые эдэ хүтэлбэрилэгшэд табан хурган шэнгеэр мэдэхэ ёhотой гээшэ. Эдэнэр тогтоолой уг удхые хүдэлмэришэдтөө ойлгуулха, эрилтэеэ шангадхаха ёhотой аад, үнэн дээрээ юушье хэнэгүй.

Хойто-Байгалай ой модоной ажахын мэдэлдэ 18 мянган дүрбэлжэн километр газар ороно. Энэ ехэ дайда гээшэ ааб даа. Нэгэ хүдэлмэрилэгшэдэмнай 50 мянган гектар газар хүртэнэ. Иимэ ехэ дайдын үргамал, модо зүбөөр харууhалха гээшэ хүнгэн бэшэ хэрэг. Хүдэлмэрилэгшэднай ажал хэрэгээ hайн мэдэдэг, даажа абаhан участогтаа харюусалга ехэтэйгээр хандадаг гэжэ хэлэхэ хүсэлэнтэйб.

Ой модоной харуулшан А. М. Бизиковэй нэрэ солые дурдангүй байхын аргагүй. Түрэл байгаалидаа ехэ дуратай хүн. Жэлэй алишье сагта ой соогуур ябажа, участогайнгаа hөөрбүхэниие мэдэхэ болоhон хүн. Эрилтэ ехэтэйгээр ажал хэрэгтэ хандадаг хадань участок дээрэнь hүүлэй арбан жэлэй туршада гансашье түймэр болоогүй. Тэрэ ажалшадтай нягта холбоотойгоор ажаллана. Тиимэhээ участогаа hайнаар харууhална, хододоо социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ, урмашуулагдаhан лэ байдаг.

Минии hанахада, А. М. Бизиков шэнги байгаалида дуратайшуулай олон hаа, ойдо гансашье түймэр носохогүй hэн. Бидэ бултадаа Байгал шадарайнгаа байгаали нюдэнэйнгөө сэсэгы мэтээр харууhалхын, баялигыень улам арьбадхахын тула эрид шангаар тэмсэхэ болонобди.

Мүнөө сагта алишье газарта түймэрэй носохо аюул бии. Энэ ушарта түймэр саг дары сараха районой тусхай комисси эмхидхэгдэнхэй. Ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна, профсоюзай, комсомолой организацинуудай хүдэлмэрилэгшэд энэ комиссиин гэшүүд болонхой. Эдэнэр ганса түймэр сараха хүдэлмэридэ туhалха бэшэ, үдэр бүриин хүмүүжүүлгын, ойлгуулажын хүдэлмэри олоной дунда ябуулжа байха зэргэтэй.

Бидэ Байгалайнгаа сэлмэг арюун байхынь түлөө эрид шиидэнгеэр хамтаран тэмсэхэ болонобди. Байгаали бузарлаха дуратайшуул манай хүсые мэдэрхэ ёhотой. Тиигэбэл дура зоргоороо ой соогуур зайжа, модо отолхо, гэмтээхэ, түймэр табиха ушарнууд үсөөрхэ байна. Хамтын хүсөөр Байгалайнгаа баялигые арьбадхаха болонобди, ёhотой эзэдынь байха зэргэтэйбди.

В. СЕРДЮКОВ,
Хойто-Байгалай ой модоной ажахын директор.

БУЛТАДАА ХАБААДАБАЛ...

Республикын ангуушадай ба загаhашадай бүлгэм Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай hүүлшын жэлдэ, 1945 ондо байгуулагдаа hэн. Мүнөө энэ бүлгэм хүгжэн ургаа. нэрэтэй түрэтэй эмхи зургаан болоо. бүридэлдэнь хорин дүрбэн мянган ангуушад ба загаhашад тоологдоно.

Мүнөө бүлгэмэй республиканска эмхидэ штатна зуун гэшүүд тоологдоно. Тэдэнhээ гадна, 1800 штатнабэшэ ниитын хүдэлмэрилэгшэд бии. Эдэнэр хэд бэ гэхэдэ, ангуушад, загаhашадай районно бүлгэмэй түрүүлэгшэнэр, эхин эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, шалгалтын комиссиин гэшүүд, егерьнүүд.

Олзо, орошо тухай хэлэхэ болоо hаа, гэшүүдэй уялгата түлбэриhөө, агнуури ба загаhа губшалгые зүбшөөhэн путевконуудые худалдаhанhаа, хүн зоной ашаглалгада онгосо, буу гэхэ мэтын хэрэгсэлнүүдые үгэhэнhөө дүлдыдана.

Егерьнүүд ехэхэн ажал ябуулдаг. Тэдэнэр дааhан участок дээрээ ан гүрөөл, шубуу шонхорые олон болгохын түлөө оролдоно, хужарлиг газарнуудые бии болгоно, уурхайнуудые. ан гүрөөлэй байрлаха газарнуудые барина, амитадай дайсадые—шоно, хирээ, эзэгүй, зайгуул нохойнуудые, миисгэйнүүдые хүдана, ан гүрөөлэй эдихэ үбhэ, мүшэрнүүдые бэлдэнэ.

1987 ондо дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ Хойто-Байгалай районой ангуушадай ба загаhашадай бүлгэм түрүү hуури ээлээ hэн. Эдэнэр мурысөөнөөр хараалагдаhан бүхы хэлсээ, эрилтэнүүдээ дүүргэжэ, жэлэй түсэб 140 процент бэелүүлhэн байгаа. Загарайн ба Сэлэнгын районуудай ангуушадай ба загаhашадай бүлгэмүүд, Улаан-Удын ангуушадай нэгэдэмэл ажахы удааданхи hууринуудые ээлэбэ. Улаан-Удын ангуушадай нэгэдэмэл ажахын егерь А. А. Крупин егерьнүүдэй дундаhаа эрхим хүдэлмэреэрээ онсо шалгаржа, социалис мүрысөөндэ шалгараа юм. Кабанскын районой егерь А. П. Капустин, Улаан-Удын ангуушадай нэгэдэмэл ажахын егерь Д. Н. Воровин гэгшэд хоёрдохи-гурбадахи hууринуудые ээлэлээ. Хэжэнгын, Сэлэнгын районуудай егерьнүүд Н. Г. Самсонов, П. М. Яньков, Хүрбын ангуушадай ажахын егерь И. А. Устинов гэгшэд мүн лэ эрхим дүн түйлаа гэжэ тэмдэглэгдээ.

Манай бүлгэм hаашаг өөhэдыгөө өөрынгөө олоhон мүнгөөр хангаха гүримда оробо. Тиихэдэ дутуу дунданууднай элиржэ, тобойн харагдажа эхилээ.

Ангуушадай ба загаhашадай бүлгэмэй гэшүүн болоходоо, хүн бүхэн жэл соо гушан часай туршада түлөөhэгүй ажал хэхэ ёhотой гэhэн хэлсээн баталагдадаг юм. Теэд энэ талаар мүртэй ажал ябуулагданагүй, тиимэhээ олзо, орошошье бага болонхой.

«Зөөлэн» алта олзоборилгын хаhын ерэхэдэ, hайн дуранай ангуушад энэ хэрэгтэ хубитаяа оруулхаяа эрмэлээн, үбэлдөө ээлжээтэ амаралтаяа абажа, ан гүрөөл олзоборилдог юм. Энэ хэрэг манай талаhаа урмашуулагдадаг гээшэ. Зарим хүнүүд ангуушадай ажахытай хэлсээ баталаад, агнуурида гарахын тула ажалладаг газарhаа түлөөhэгүй амаралта эрихэдэнь, хүтэлбэрилэгшэдынь hаад ушаруулдаг байна. Иимэ ябаделнууд ушарха ёhогүй. Гүрэн түрын хуулиин ёhоор, хүтэлбэрилэгшэд агнуурида гараха дуратай хүнүүдтэ түлөөhэгүй амаралта үгэхэ уялгатай.

Ангуушадай байрануудые бариха, үбhэ сабшаха ногоон тэжээл бэлдэхэ газарнуудые маанадта үгэхэ уялгатай аад. зарим колхоз, совхозууд, ойн ажахынууд ходо арсаха hанаатай байдаг.

Ан гүрөөл олоор үдхэжэ, байгаалиингаа баялиг арьбадхаха, үри хүүгэдтээ баян хэшэгтэй тайга дамжуулха гээшэ бултанаймнай хэрэг. Тиимэhээ колхоз, совхозуудай, ойн ажахынуудай, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд республикын ангуушадай ба загаhашадай бүлгэмдэ туhламжа үзүүлжэ, дэмжэжэ байха зэргэтэй.

Ю. МУНКОЕВ,
республикын ангуушадай ба загаhашадай бүлгэмэй правлениин түрүүлэгшын орлогшо.

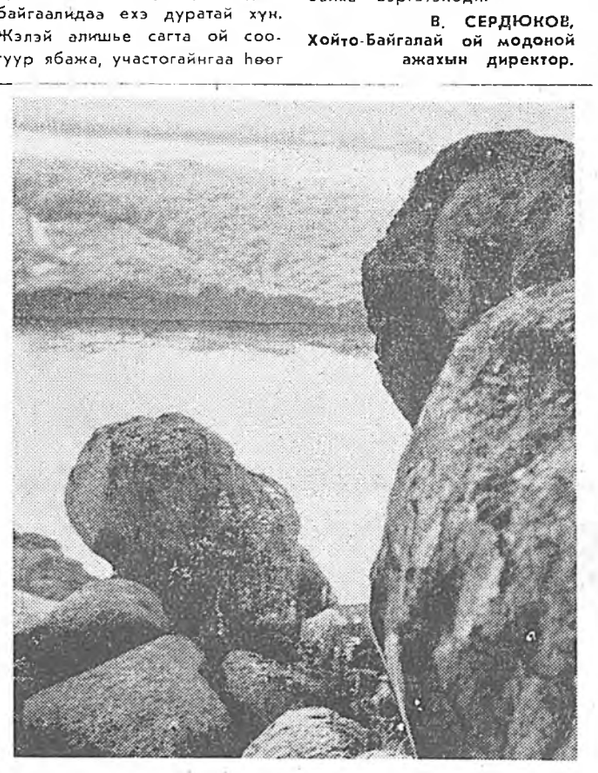

Сэлгеэхэн Сэлэнгын дуулимда...
В. ПЛУТТЫН фотоэтюд.

ПРАВДА БУРЯТИИ

«Дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалганууд үргэлжэлhөөр» — ТАСС-ай материал.

▲ «Үбhэ хуряалгада бэлэн гү» — түрүү бэшэг.

▲ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советдэ. «Бүри ехэ амжалта туйлаха зорилго» — Т. Дубкогой статья.

▲ Бухэсоюзна XIX партконференцидэ КПСС-эй ЦК-гай Тезисүүдые зүбшэн хэлсэнэбди. «Дурадхал оруулнаб» — материалнуудай суглуулбари.

▲ Нютагай, орон доторхи мэдээсэлнүүд.

АМИТАДАЙ БУЛАНДА

Дээдэ-Онгостойдохи үүсэхэлэн гоё hайхан ойн талмай дээрэ Забайкалиин арадуудай этнографическа музей түбхинэнхэй. Тойроод нарhан, шэнэhэн, хасуури, хуhан болон уляангир модод ургана. Музейн урда хадада, үндэр нарhанай ороидохуы донгодоно, баруун тэнь бүбөөлжэн, бүүтэй гэжэ ойн гулабхаанууд дуулалдана...

Этнографическа музейн дэргэдэ 1975 ондо амиды байгаалиин булан эмхидхэгдээ hэн. Мүнөө энэ буланда зэрлиг туруута ангуудай дундаhаа буганууд, оронууд, гүрөөhэн, арьяатанууд соohоо баабгайнууд, шононууд, шубууд гэхэдэ, тохорюун, бүргэдүүд, гэрэй тэжээмэл амитад соohоо тэмээнүүд, hарлаг үхэрнүүд, морид бии.

Амиды байгаалиин буланда барянда байдаг амитад түмэр сеткээр хорёологдоhон, 3 метр шахуу үндэр ханатай уужам хашаа-вольер соо үдэрөө үнгэргэдэг.

Гурбан буга сугтаа нэгэ вольер соо хаалгаатай. Тэдэнэй нэгэниинь — эрэ, хоёрынь эмэнүүд. Бидэнэй дүтэлжэ ерэхэдэ, эрэ буга хэбтэриhээ түргэн бодоод, агаар унхидана, бидэнэр тээшэ шэртэн харана. Уданшьегүй түмэр сеткээр хэгдэhэн ханын хажууда ерээд, араан шүдэнүүдээ харшаганатар хабирна, дээдэ уралнуудаа дарьбагануулжа байгаад үнэрдэнэ.

hая ургажа эхилhэн зургаан hалаатай шуhан эбэрнүүдээрээ мүргөөдшье туршаха hанаатай, хуниие айлгаад үзэнэ. Шуhан эбэрынь гамтай аад, миин айлгааша болоод, мүргэнгүй орхино. Хана дээгүүр гараа hарбайн, эбэрынь баряад үзэхэдэ, булхагар шуhан hалаануудынь хялуу бурьялна, зөөлэхэн боро ноohоор хушаатай. Энэ бугын эбэр бэеэ хүсэжэ ургахадаа, нэгэ hарын үнгэрхэдэ, 14—16 hалаатай болоод байхал! Манай танилсаhан эрэ буга тугал ябахадаа, дүрбэн жэлэй саада тээ баригдаhан намтартай. Намартаа сентябрь hарада орооной үедэ энэ бугын үдэшэ, үглөөниинь шанга гэгшын сууряа татан дуудахань, Дээдэ-Онгостойн оршон тойрондо холоhоо дуулдадаг юм.

Хоёр энгинүүд бэеэ хүсэhэн ангууд. Нёдондо намар ороондо оронхой, июниин hүүл' багаар түрэхөөр хүлеэгбэзнь зунай улаан ноohоор хушаатай. Энэ амитанда хани болгожо, хажуудань 2—3 хуурайнуудые барижа табяа hаа, ехэл таарамжатай hэн ха.

Баабгайнууд хадаа олон арадуудай домог, онтохонуудта уни урданhаа ороhон амитад болоно. Залуу баабгайнуудые hургахада, hургаали түргэн ойлгожо, циркын аренэ дээрэ мотоциклда hуугаад гүйлгэжэ, шайбатай хоккей наадажа, харагшадые ехээр hонирхуулдаг, хүхеэдэг гээшэ.

Амитадай байгаалиин буланда хоёр томо баабгайнууд бии. «Потап» гэжэ нэрэтэй мантан томо эрэ баабгай 8 наhа, «Муся» гэжэ нэрэтэй эмэ баабгай 7 наhа хүсэнхэй. Баабгай — арьяатан амитан. Харахада хэр зэргэ номгоншье hаань, тэрээнтэй ехэл болгоомжотой байха шухала. Гар гараа «барилсажа», энэ арьяатантай «танилсажа» огтошье болохогүй. Мэдээгүйдөө гараа таhа татуулхат.

Клеткэ соонь гурбан тээhээ хушалтатай баабгай нүхэн гү, али эшээ hажаалгажа дархалhан түхеэрэлгэ харагдана. Хуйтэнэй үедэ арьяатад эшээн соогоо үбhэ, hолоомо бамбайлгажа дэбдеэд, тэндээ хэбтэдэг, унтадаг. Зундаа боороогой ороходо нүхэн соогоо хородог. Эмэ баабгай эндээ түрэдэг. Баряанда байhан арьяатад сүлөөдэ ябаhан ангуудта адляар үбэлдөө эшээндэ хахад жэл соо нойрсожо үнгэрэгдэг табисуураа алдажархидаг юм байна. Амиды байгаалиин буланган баабгайнууд үбэлдөө саг үргэлжэ унтадаггүй, харин заримдаа hогтуу шэнги болодог.

«Муся» гэжэ нэрэтэй эмэ баабгай январь hарын 28-да бээлэйн шэнээн 3 гүлгэ түрөө hэн. Мүнөө гүлгэдынь яhала ехэнүүд хаб нохойн тухай бэетэй болонхой. Носолдожо наадана, хойто хүлнүүд дээрээ бодоод барилдана. Клеткынгээ ханаар аhаад, дээшэ доошоо ехэ солбоноор дамжана. Баабгайнууд 3 килограмм мяха, 2 килограмм загаhа, 2 бүүлхэ хилээмэ эдихэ нэгэ удэрэй нормотой юм. Овощ дуратайгаар эдидэг.

Шононууд эндэ олоор удэнэ. «Ирма» гэжэ 13 наhатай үлэгшэн шоно 4 гүлгэ гарганхай. Гүлгэдэйнь эсэгэ сайбар эүhэтэй. овчарка үүлтэрэй, Тэрэ эрэ нохой үлэгшэн шоно хоёрой хоорондоhоо гараhан холимог шуhатай арьяатан. Харахада, бэеынгээ түхэдэнэ. Эмэ буганууд хөөрхэнүүд эреэн ноohотой туганнуудые гаргадаг юм. Эндэ буганууд жэл бүхэндэ түрэнэ, удэнэ.

Эндэ гансаардаhан нэгэ гүрөөhэ харабабди. Гуран — эрэ гүрөөhэн. Томо аад, утанууд 6 hалаа эбэртэй. Эбэрынь яhатажа, хорёогойнгоо баханануудые мүргэжэ, шударжа арhыень хууланхай. Гуужажа, хахад гараа hэн. Байгаа... 1-нэй үдэр тэмэ... бэлэй.

Ами